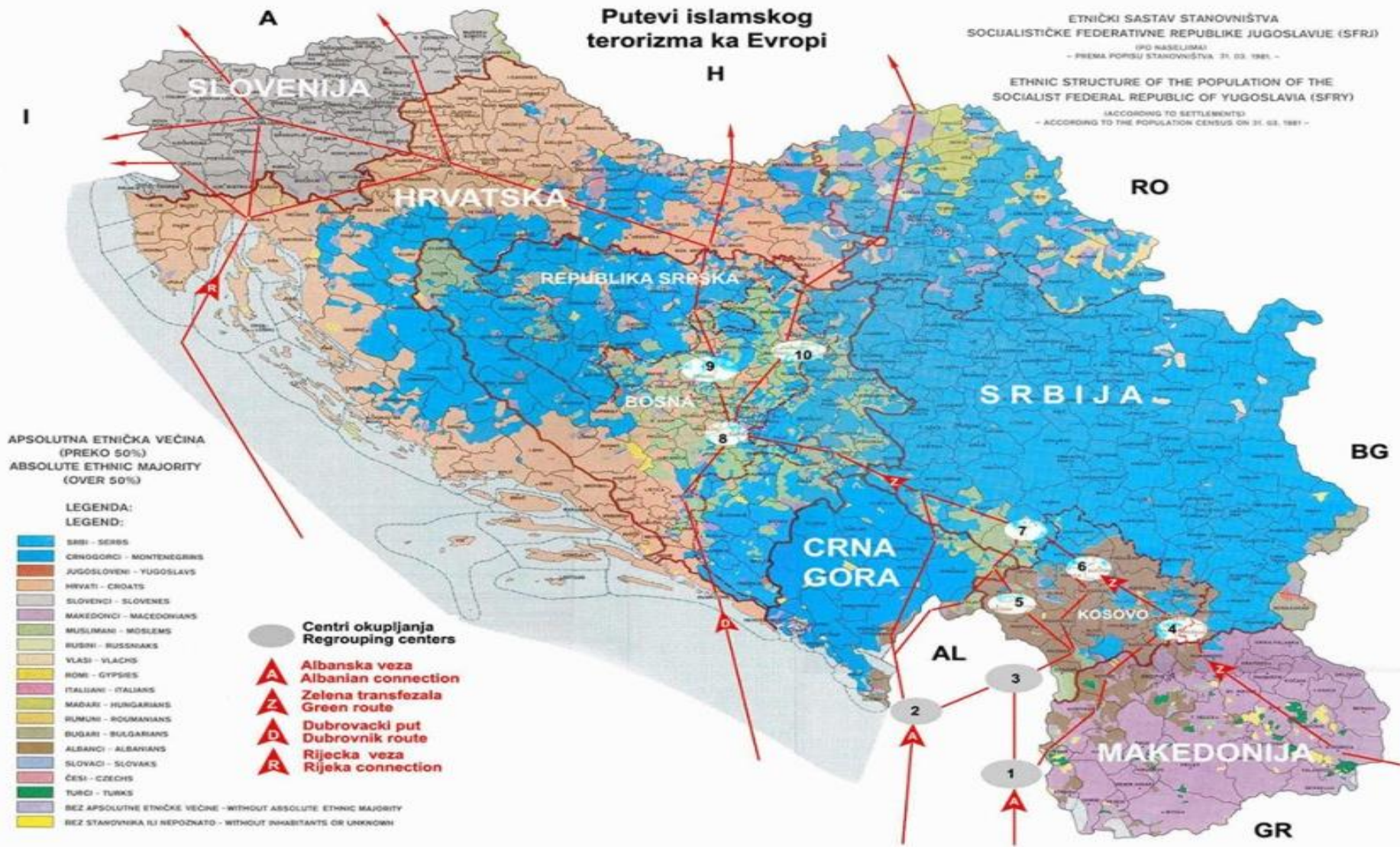

SLOVENCİ IN TITOVA JUGOSLAVIJA PO 2. SVETOVNI VOJNI

Druga Jugoslavija, Titova Yu, 6 republik

3 obdobja življenja v Jugoslaviji

1945-60	1960-80	1980-1990
Vzpostavitev nove oblasti, Tito in enostrankarski socializem. Vpliv SZ.	Zlata 60 leta. Vsi so še verjeli v Yu Naraščanje življenjskega stand, fičo	Smrt Tita Začetek vpogleda v realnost, zadolženost, inflacija.
Obračun z nasprotniki sistema	Gradnja blokov, stanovanj, šol, zd, šd	Tehnološka premoč zahoda, zlom gospod.
Agrarna reforma in udarniško delo	TV in avtomobil, zahteve po AC, Brnik	Nezmožnost Yu za reforme
Odpravljanje posledic vojne, oblast prevzeli delavci in vojska	Samouparavljanje „Cestna afera“ Prve ideje o samostoj	Vzpon nacionalizma, srbskega in hrvaškega
Začetek gradnje infrastrukture, tovarn, električna, vodovod	Odprle so se meje 1965, zdomci delajo v Nem. Obmejne dovol.	Odločitev Slovencev za izstop iz Yu.
Vsesplošna revščina,	Prva večja nesoglasja	Razpad Yu in vojna v

Osvoboditev Ljubljane 8.5. 1945

Domovina naša je svobodna

Posledice 2. vojne v Sloveniji

»Preživljamo zgodovinski trenutek, ko se je s prestolnico Slovenije, svobodno belo Ljubljano, združila prva narodna vlada Slovenije /.../. Hkrati izpoveduje vam, bela Ljubljana, ta vlada naslednje: Pred nami je težko in trdo delo. Ogromno je bilo porušenega, ogromno bo treba obnoviti. Naša dolžnost je, da napnemo vse sile takoj za obnovo.«

(Iz govora Borisa Kidriča, prvega predsednika slovenske narodne vlade, ob osvoboditvi Ljubljane, 10. maja 1945)

- okoli 96.000 žrtev,
- številni begunci, pogrešani,
- porušene ceste, mostovi, železnice,
- porušena številna naselja, nekatera industrijska središča, hiše ...,
- pomanjkanje osnovnih potrebščin, hrane, obleke

Vojna je Jugoslavijo in Slovenijo zapustila v ruševinah. Uničene je bilo 56 % kmečke opreme, število živine pa se je skrčilo za 60 %. Na sliki Cerklje ob novo ob osvoboditvi.

Slovenci so se razveselili pomoči, ki so jo dobili z zahoda. Na sliki med prebivalci delijo pakete s hrano.

KDO BO PREVZEL OBLAST – **KRONA ALI ZVEZDA?** (zvezda)

Pogoj za priznanje nove Jugoslavije je bil sporazum Tito-Šubašić, ko je Tito obljubil večstrankarski sistem. Ko je bila 29.11. 1945 razglašena FLRJ, so Karadžordževićem (Peter II) prepovedali vrnitev v Yu in zastopanje YU.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7a/Petar_II_Kara%C4%91or%C4%91evi%C4%87.jpg

1945 je začela v Beogradu delovati vlada Jugoslavije

Kaj se je zgodilo z vrnjenimi domobranci in drugimi sodelavci okupatorjev?

»Ta manjšina ne bo nikdar več gledala naših cvetočih polj. Če bi se to vendarle zgodilo, bo to trajalo zelo kratek čas.«
(Iz Titovega govora v Ljubljani, 26. maja 1945)

O državni ureditvi in vrnitvi kralja naj bi **ljudstvo odločalo** po koncu vojne.

Komunisti so že pred tem s sprejetjem številnih zakonov omogočili prevlado **komunistične partije in TITA**

Sodelavci okupatorjev so bili **večinoma hitro pobiti.**

Kdaj so bile dovoljene prve slovesnosti v spomin po vojni pobitim? (1991)

Slovenija – jugoslovanska republika

»Narodi Jugoslavije! Srbi, Hrvati, Slovenci, Makedonci, Črnogorci, Muslimani*!
Napočil je dolgo pričakovani dan, ki ste ga vi pričakovali s tako velikim hrepenenjem.
/.../ Napočil je veliki dan miru in svobode. Sedaj moramo izvojevati novo veliko
zmago, da obnovimo našo porušeno državo /.../. Da še bolj utrdimo naše bratstvo in
edinost, tako da ga ne bo mogla nobena sila nikoli več porušiti.«

(Iz govora Tita v Beogradu, 9. maja 1945)

Povojna Jugoslavija se je od predvojne razlikovala v dveh bistvenih značilnostih:

- vsi narodi so bili priznani in enakopravni,
- oblast je prevzela komunistična partija KP ter uvedla komunistični politični in gospodarski sistem. Volitve s kroglicami.

Ustava 1946, kopija ustave SZ:

- Jugoslavija zveza enakopravnih republik – federacija,
- upravljanje države centralistično – izvršni organi v Beogradu,
- življenje državljanov urejali z navodili in številnimi predpisi.

Grb Jugoslavije je imel najprej 5 plamenic. Vsaka plamenica je predstavljala eno republiko. Kasneje so dodali še eno plamenico; 6 plamenic je zatem predstavljalo 6 narodov. Datum 29. 11. 1943 pomeni II. zasedanje AVNOJ-a, s sklepi katerega so bili položeni temelji poveljne Jugoslavije.

Vodilno vlogo pri vzpostavljanju nove oblasti v Jugoslaviji je imela **Komunistična partija Jugoslavije**, ki jo je vodil **Josip Broz Tito**.

Freska Slavka Pengova, narisana v duhu socialističnega realizma: množica delavcev pod državno zastavo nasmejana gradi nov družbeni red.

Prve poveljne volitve - nedemokratske

**Novembra 1945
– prve poveljne
volitve.**

Zakaj sta bili na voljo
dve skrinjici?

Zakaj so volitve
potekale z
gumijastimi
kroglicami?

*»Cinca Marinca, ta je
zoper nas, u ta črna
skrinjca vrgu je svoj glas.
Je na planke šou sedet,
padu na trotoar, in
zdravniki so dejal':
ta' u reakcionar.«*

O čem govori
pesem Frana
Milčinskega?

Svobodno odločanje je bilo na prvih poveljnih volitvah vprašljivo. Državljeni niso imeli veliko izbire, poleg tega je volilna komisija po glasu gumijaste kroglice vedela, v katero skrinjico je bila kroglica odvržena. Tisti, ki so svojo odvrgli v »črno skrinjico«, so bili hitro kaznovani.

Kdo je prvič volil?

Kdo na volitvah ni smel sodelovati?

- Volitve so potekale **11. 11. 1945**, vendar se jih je **zaradi oviranja delovanja političnih strank** udeležilo zelo malo.
- Vsi mediji so bili v rokah **KPJ**, časopise opozicij so prepovedali, namestili so “črne skrinjice”, zapirali nasprotnike... Zmagovalec je bil znan vnaprej.
- Volitve so zapečatile usodo Yu.
- **Ljudska fronta** na čelu z **Josipom Brozom-Titom** je zmagala z večino, zbrala je **88,6%** vseh glasov na volitvah 11.11.1945.
- Kljub dvomu v veljavnost volitev je 29. 11. 1945 nastala **Federativna ljudska republika Jugoslavija (FLRJ)**. V njenem okviru tudi FLRS.
- Opozicija po volitvah ni več nastopala. Enostrankarski sistem.

- ❑ Slovenska ustavodajna skupščina je **januarja 1947 izglasovala prvo slovensko ustavo**, dobila pa je tudi uradno zastavo in grb...
- ❑ Čeprav je dobila številne državne attribute, je v povojnem času **izgubila** enega izmed najpomembnejših – **svojo vojsko**.
- ❑ Povsem **centralizirano** je bilo tudi gospodarstvo, v določeni meri pa tudi zdravstvo, šolstvo in kultura.

Prvi uradni slovenski državni simboli

Kako je partija obračunala z nasprotniki, 1947-49

Kaj poslušajo ljudje?

Oblasti so po ulicah postavile zvočnike, da so ljudje lahko poslušali sodne procese. S tem je oblast izkoriščala prizadetost in ogorčenje ljudi ter javno mnenje obrnila proti obsojencem.

Povojni čas so zaznamovali številni **politični sodni procesi**.

komunistična oblast je obračunala s svojimi nasprotniki, poveljni poboji.

Sodstvo je bilo podrejeno političnim odločitvam.

DAHAVSKI PROCESI (1948 – 1949)

Obračun s cerkvijo, sekularizacija

Ukrepi vlade v novi Jugoslaviji

- ❑ Po ustanovitvi **FLRJ** in sprejetju **ustave, januarja 1946**, ki je bila le kopija sovjetske, je bila politična moč skoncentrirana v rokah peščice **KPJ, Tita, (avtokracija, totalitarizem)**
- ❑ **Tito je bil predsednik vlade**, voditelj **KPJ** in poveljnik **vojske**.
- ❑ Državo pa je zajel proces centralizacije (Beograd).
- ❑ **1947 -1949 obračuni** z nasprotniki komunizma, (poveljni poboji).
- ❑ **1946 zakon o nacionalizaciji**, poddržavljanje; podjetja, trgovine, stanovanja, (I, N), (tujci), cerkvena zemlja.
- ❑ **Agrarna reforma**, delili zaseženo zemljo (Cerkev, bogati kmetje), 1949, množično preseljevanje, praznjenje podeželja, drobljenje posesti, kolektivizacija do 1953, ta model propade.
- ❑ **1947-52 prva petletka, elektrifikacija, vodovod, ceste....**

Od agrarne reforme do nacionalizacije

Prvi ukrep komunistične oblasti leta 1945 – patriotična nacionalizacija.

Sovražnikom naroda so zaplenili zemljo in gozdove, industrijske obrate in banke – v korist države.

Nemcem, okupatorjevi m sodelavcem

Cerkvi

Naslednji ukrep – **AGRARNA REFORMA**: zemljo tistemu, ki jo obdeluje.

Decembra 1946 sprejet **Zakon o nacionalizaciji**:

- 1946 poddržavili preostala velika zasebna podjetja, trgovine in hotele;
- 1948 poddržavili mala zasebna podjetja;
- 1959 poddržavili stanovanjske in poslovne prostore.

1948 spor z Informbirojem

1949 KOLEKTIVIZACIJA – kmete so pri obdelovanju zemlje združevali v zadruge in množično gradili zadržne domove.

V Sloveniji je *agrarna reforma* zajela približno četrtno kmečkih gospodarstev. Zemljo je dobilo okoli 20.000 kmetov. Z agrarno reformo se je povečal delež malih in srednjih kmetij, ki niso bile sposobne preživeti samo od dela na zemlji. Posledica tega je bilo iskanje zaposlitve v industriji.

»V splošnem je pa bila vsa bančna in bančno-industrijska veja našega gospodarstva z izjemo nekaterih manjših podjetij tega poprišča obtožena, obsojena in zaplenjena, med tem ko so po pretežni večini tudi vsa velika in za naše gospodarsko življenje važna industrijska podjetja prešla v državno svojino /.../.«
(Poročilo javnega tožilca Slovenije, 10. septembra 1945)

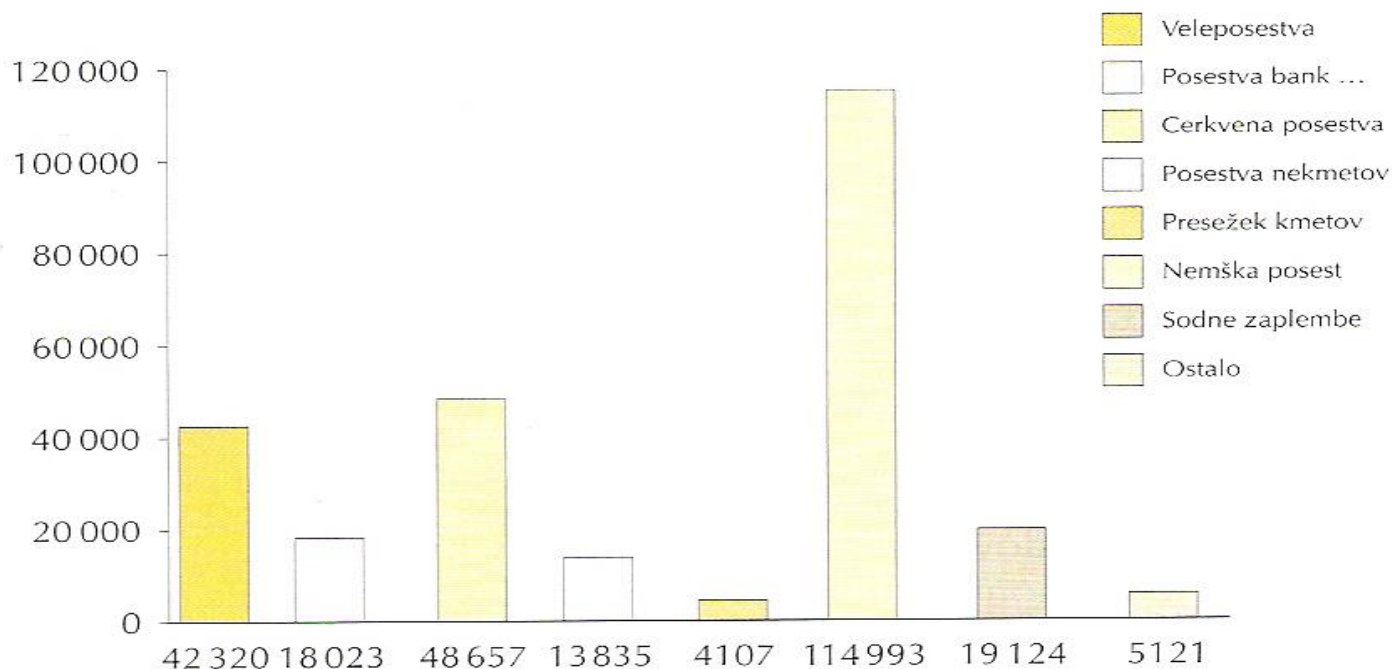
Gradnja Zadružnih domov je po vsej Sloveniji v polnem razmahu

1. V Sneberjih pri Ljubljani so tudi pionirji pridno pomagali pri začetnih delih za gradnjo Zadružnega doma.
2. Guncleje pri št. Vidu: Mladinci in mladinke so zgrabili za lopate in krampe, da bo čimprej zrasel iz tal Zadružni dom, gospodarsko in kulturno središče vasi.
3. V primorski vasi Vremskem Britofu so domačini po skupnem posvetu določili prostor, kje bo stal Zadružni dom.
4. Množične organizacije na vasi tekmujejo pri gradnjah domov s prostovoljnim delom. Litljiške tene, članice AFŽ, kopljejo ilovico v ta namen.
5. Ob Ižanski cesti članice AFŽ čistijo in pripravljajo opeke.
6. Na tem mestu bo stal Zadružni dom v Sežani. Domačini so že navozili skladovnice opeke za gradnjo.
7. V Komnu so že izkopani temelji za velik Zadružni dom.
8. V Kozini bo kmalu dogrejeno prostorno zadružno skladišče, ki mu bodo dozidali ostale prostore Zadružnega doma.
9. V Zatozinu pionirji dovažajo gradivo na samokolincah.
10. Dan na dan vidno rasejo zidovi in stene zatozinskega Zadružnega doma.

Foto: Mahovič in Gešlaj

Z agrarno reformo zaplenjena zemlja (v ha) v Sloveniji

v Sloveniji je bilo leta 1946 in 1947 podržavljenih 500 podjetij, leta 1948 700 podjetij, leta 1958 so bile nacionalizirane tudi stanovanjske hiše (v večja stanovanja so naselili več družin, kadarkoli je na zvonec lahko pozvonila tajna služba) in poslovne zgradbe, 5000, parcele 100.000 in gradbena zemljišča v mestih

Največ zemlje so dobili od cerkve, veleposestev in Nemcev.

Prvi slovenski celovečerni film, posnet leta 1948, Na svoji zemlji.

Delavec in kolhoznica

Jugoslavija na mednarodnem prizorišču

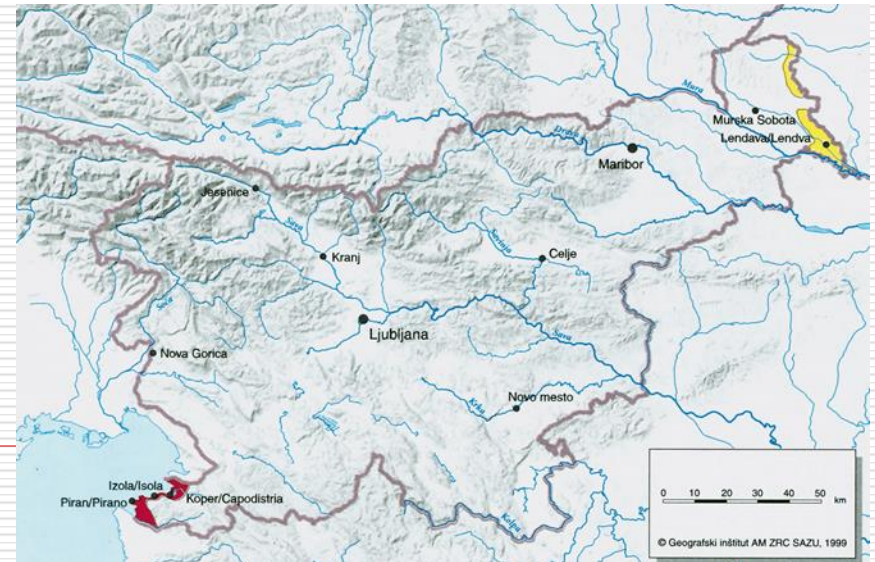
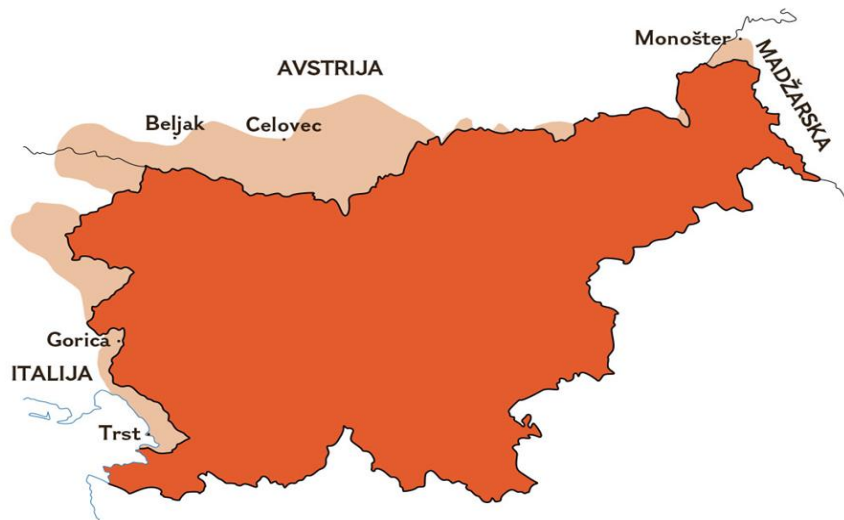

- Na mednarodnem prizorišču je Jugoslavija postala takoj po vojni del vzhodnega sveta, saj se je popolnoma naslonila na **Sovjetsko zvezo** (1945-48). Posnemala je njen politični sistem, ustavo, državno ureditev, vojaško ureditev, gospodarstvo... **Ruščina v šole.**
- Jugoslavija se zaradi SZ **odpove** denarni pomoči ZDA imenovani **Marshallov plan**.(?)
- Šele po sporu z INFORMBIROJEM 1948 (Stalin je bil nezadovoljen, ker je Tito samostojno vodil državo, se Jugoslavija začne obračati na zahod, predvsem po 1953, Stalinovi smrti, ves denar pa vloži v vojsko.

Določitev zahodne in severne meje

(zahodne 1975, severne 1955)

- ❑ Jugoslavijo je pri reševanju zahodne meje podpirala SZ, kar je Yu. bolj škodilo.
- ❑ Zaradi pritiska zahodnih zaveznikov in grožnje z vojaško zaostritvijo se je morala Yu armada in SZ že maja 1945 **umakniti iz Koroške in iz Trsta.**

Osvoboditev ali okupacija Trsta?

Demonstracije v Trstu.
Proti komu? Zakaj?

JA je na Primorskem obračunala s sodelavci okupatorja – usmrčene so pometali v kraške jame, **fojbe**.

»Edinice naše Jugoslovanske armade osvobajajo Trst. V borbah z ostanki naci-fašistov in njihovih hlapcev /.../ bijejo združeni jugoslovanski narodi poslednjo bitko za Trst in za zadnjo ped Slovenskega Primorja. Primorski Slovenci, zavedajte se odločilne važnosti tega trenutka! Gre za uresničevanje naše davne želje po svobodi in trajni združitvi z ostalimi Slovenci in Jugoslovani.«
(Iz depeše vodstva komunistične partije KPS za Primorsko, aprila 1945)

Kdaj je bil osvobojen Trst?

Katera vojska ga je osvobodila?

Kaj so ljudje pričakovali?

Slovenci v Primorju, Istri in Trstu so jugoslovanske **partizane** pričakali kot **osvoboditelje**.

Zavezniki so dosegli umik jugoslovanske vojske iz zasedenega ozemlja.

Pogajanja o meji med Jugoslavijo in Italijo, pri katerih so sodelovali zavezniki.

Junija 1945 so določili obseg spornega ozemlja in ga poimenovali **Julijska krajina**.

Coni A in B

Julijsko krajino so razdelili na

- **cono A** pod oblastjo Zavezniške vojaške uprave,
- **cono B** pod oblastjo Vojaške uprave Jugoslovanske armade za Slovensko primorje, Istro in Reko.

1947 so zavezniki in Italija podpisali mirovno pogodbo, razdelili coni in ustanovili

Svobodno tržaško ozemlje - STO

STO nikoli ni zaživel samostojno, temveč je bilo **razdeljeno** na:

- **cono A** pod zavezniško vojaško upravo (Trst z okolico),
- **cono B** pod jugoslovansko upravo (Koprski in Bujski okraj).

1954 je bil sprejet londonski memorandum, ki je razdelil STO med Jugoslavijo in Italijo.

Dokončno je bila meja potrjena 1975 s podpisom osimskih sporazumov.

Državi sta se zavezali, da bosta poskrbeli za narodni manjšini.

- **Julijsko krajino** so po t. i. Morganovi črti razdelili na zahodno **cono A** pod Zavezniško vojaško upravo Amerike
- in vzhodno **cono B** pod vojaško upravo Jugoslovanske armade.
- Velesile so sklenile, da mora na vsaki strani ostati približno enaka številka manjšine.
- Na narodnostno najbolj mešanem področju so ustanovili STO, ki je bil ravno tako razdeljeno.

Kako rešiti območje, kjer so prej skupaj živeli Slovenci, Hrvati in Italijani?

STO (Svobodno tržaško ozemlje)

- Tudi STO je bilo, tako kot prej Julijska krajina, razdeljeno na **cono A** (pod A.A vojaško upravo) in **cono B** (pod jugoslovansko vojaško upravo).
- Premikanje meje je sprožilo močnejše migracijske tokove, **izseljevanje Italijanov (ezulov, pregnancev)** iz predelov, ki so pripadli Jugoslaviji v Italijo na mešana območja.
- Šlo je za izseljevanje **Italijanov iz Hrvaške**, medtem ko je Slovenija do leta 1947 dobila le ozemlje, ki je bilo do zakoličenja rapalske meje popolnoma slovensko.

Londonski memorandum 1954

- ❑ Po sporu z informbirojem, 1948 (Stalin), se je YU začela naslanjati za „zahod“. Politične pogovore je pospešila t. i. **tržaška kriza, oktobra 1953**, ko so zahodni zavezniki enostransko razglasili, da bodo upravo v coni A STO predali Italiji.
- ❑ Pogovori so bili končani **oktobra 1954** s podpisom **londonskega memoranduma**.
- ❑ Jugoslavija je dobila cono B.
- ❑ Sloveniji je bil priključen okraj Koper in dobila je **izhod na morje**. Ker je izgubila Trst, je začela v Kopru graditi novo pristanišče.
- ❑ Slovenija je leta 1954 dobila območje z italijanskim prebivalstvom v Kopru, Piranu in Izoli, ki so bili v središčih ~~večinsko italijanska, na obrobju pa slovenska.~~
- ❑ **Šele 1975 v Osimu**, osimski sporazum **določi dokončno mejo**.

-
- Tem spremembam meja je sledil nov val izseljevanj Italijanov v Italijo. **Vprašanje ezulov** (it. e s ule - pregnan; v pregnanstvu), ki so zapustili domove v Jugoslaviji in so jih v Italiji naseljevali tudi na narodnostno strnjeno slovensko ozemlje v zaledju Trsta, še obremenjuje odnose med sosedi.
  - V Londonu se je Italija obvezala, da bo spoštovala manjšinske pravice Slovencev, Jugoslavija pa enako za pravice tu živečih Italijanov.
  - Memorandum o soglasju je utrdil delitev STO, ni pa ga uradno ukinil. To sta Jugoslavija in Italija dokončno storili **10. novembra 1975** s podpisom **osimskih sporazumov** (po italijanskem mestu Osimo), ki je določil natančno mejo med državama. Ta je z osamosvojitvijo Slovenije leta 1991 postala tudi državna meja med Slovenijo in Italijo.
-

Če nismo dobili Gorice, bomo zgradili Novo Gorico

Leta 1957 je bilo ustanovljeno podjetje Pristanišča Koper

- ❑ 2 leti po dokončni izgubi Trsta se je FLRJ odločila izgraditi svoje pristanišče v Kopru.
- ❑ Tito: „Nije Hamburg ali bit će..“

Kakšna je bila usoda slovenskega dela Koroške?

Kaj stražijo slovenski partizani?

JA je maja 1945 zasedla tudi KOROŠKO.

Na zahtevo zaveznikov se je morala umakniti.

Koroška je bila pod vojaško upravo Britancev.

Vprašanje slovenske Koroške so reševali na mirovni konferenci v Parizu.

1949 so potrdili mejo na Karavankah.

1955 – AVSTRIJSKA DRŽAVNA POGODBA

Neodvisna in demokratična Avstrija.

Zaščitna določila za manjšini (slovenska, hrvaška)

»1. Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji kot drugi avstrijski državljani, vključno s pravico do lastnih organizacij, zborovanj in tiska v lastnem jeziku.«
(del 7. člena iz avstrijske državne pogodbe, podpisane 15. maja 1955)

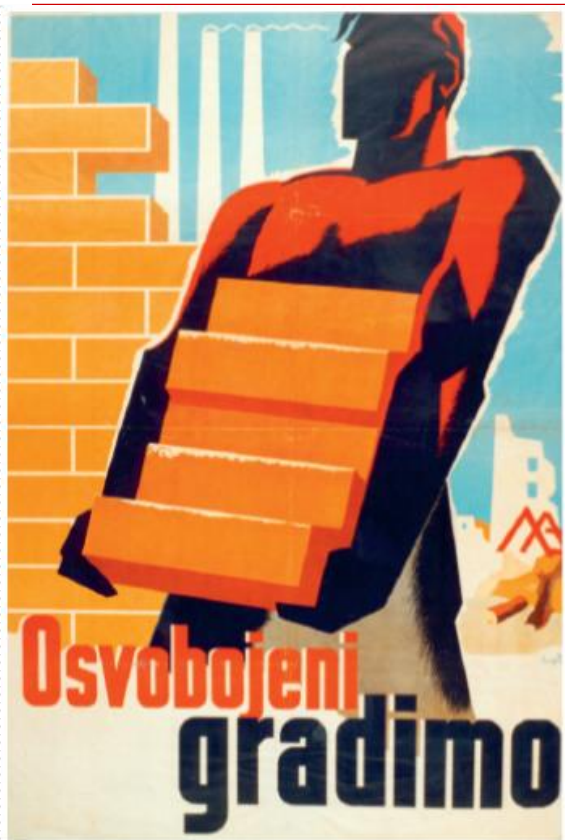
Kako je s spoštovanjem teh pravic danes?

Slika prikazuje demonstracije proti slovenski gimnaziji v Celovcu

JUNAKOM BORBE NAJ SLEDE JUNAKI DELA

ali **prvo desetletje miru 1945-55**

»Zavedajmo se, da je od našega dela, od naše požrtvovalnosti odvisno, kako hitro bomo povrnili normalne razmere /.../. Osnovno vprašanje, ki se danes postavlja pred nas, je vprašanje, kako hitro bomo z delom premagali posledice vojne. Junaštvo, ki smo ga izkazali v borbi, moramo izpričati tudi v delu. Junakom borbe naj slede junaki dela.«

(iz govora Borisa Kidriča, 1945)

Kako je potekala obnova porušene domovine

Obnova je zaradi pomanjkanja denarja potekala s

- prostovoljnim delom,
- prisilnim delom,
- mladinskimi delovnimi akcijami.

irokus

UDARNIŠTVO

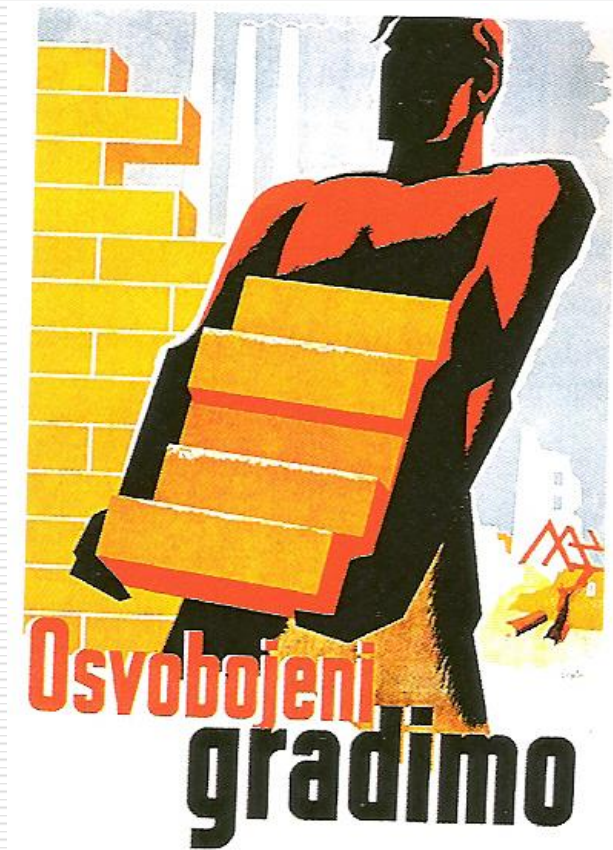
- Obnovili so:**
- ceste, železnice,
  - industrijska središča,
  - stanovanjska in gospodarska poslopja,
  - bolnišnice, šole ...

ALI VES?

- Da so v Sloveniji v prvih treh letih po vojni obnovili 65 % poškodovanih objektov,
- da sta bila zaščitni znak povojne obnove kramp in lopata, ker je večina del potekala brez mehanizacije,
- da je bilo v Sloveniji največ prostovoljnih delovnih akcij leta 1948, ko je 1,7 milijona Slovencev opravilo približno 28 milijonov prostovoljnih delovnih ur,
- da je bilo do leta 1951 v Sloveniji okoli 55.000 ljudi večkratnih udarnikov,
- da je leta 1947 okoli 22.000 slovenskih mladincev gradilo progo Šamac-Sarajevo v Bosni in Hercegovini.

„bratstvo in enotnost“

**Plakat, ki poziva na obnovo
porušene domovine**

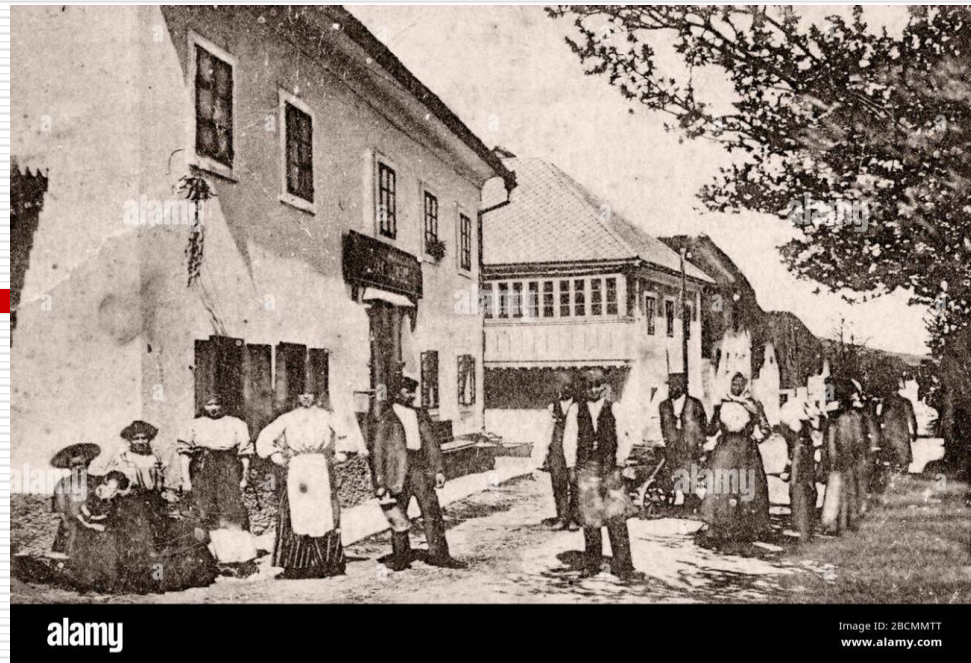

**Prostovoljno delo ali udarništvo.
Brigadirji popravljajo progo Otovec-
Bubnjarci**

OBNOVA DRŽAVE IN PRVO DESETLETJE MIRU 1945-55

- ❑ Zaradi **pomanjkanja sredstev**, predvsem **mehanizacije**, je večina dela potekala ročno. Delali so vsi.
- ❑ Značilno je bilo prostovoljno delo (**udarništvo**)
- ❑ **Industrializacija, elektrifikacija, infrastruktura, rudarstvo, železarstvo, hidroelektrarne,**
- ❑ **Pomanjkanje vsega:** hrane, oblačil, medicinske opreme.
- ❑ Pomembno vlogo je imela tudi organizacija **UNRRA** (Uprava Združenih narodov za pomoč in preskrbo), ki je pomagala pri prehrani, dobavi mehanizacije, zdravstvene opreme...,
- ❑ **Vodstvo komunistične partije je zaradi gospodarske zaostalosti države po sovjetskem vzoru leta 1947 pripravilo prvi petletni gospodarski načrt - prvo petletko 1947 – 1952.**

alamy

Image ID: 28CMMTT
www.alamy.com

Uvedba petletk-

petletni gospodarski načrti za razvoj

Tovarna strojev Litostroj v Ljubljani

Gradnja HE Vuzenica

Vodstvo komunistične partije je zaradi **gospodarske zaostalosti države po sovjetskem vzoru leta 1947 pripravilo prvi **petletni gospodarski načrt** - prvo **petletko 1947 - 1952**. Samostojno podjetništvo zatirali.**

POSLEDICE PETLETK

POZITIVNE:

DVIG
gospodarske
rasti

Zgradili
nekaj velikih
industrijskih
obratov

Zgradili
elektrarne

NEGATIVNE

ZAPOSTAVILI
predelovalno
industrijo

ZAOSTAJANJE
kmetijstva

0 gospodarskih
načrtih
je **ODLOČALA**
POLITIKA

pomanjkanje
osnovnih
življenjskih
potrebščin

množične selitve
v mesta

pomanjkanje
stanovanj

pogoste napačne
odločitve

Samoupravljanje – jugoslovanska posebnost

Zakaj samoupravljanje?

SPOR Z INFORMBIROJEM

UGOTOVITEV

Sovjetski gospodarski model ni dober.

Posledice spora za Jugoslavijo: upad gosp. proizvodnje in življenjskega standarda, **vlaganja v vojsko in vojno industrijo**

Začeli uvajati nov sistem - SAMOUPRAVLJANJE

- V tovarnah naj bi soodločali delavci, ki bi bili združeni v **delavskih svetih** (delavsko samoupravljanje). Namesto državne je bila uvedena družbena lastnina. Delavci naj bi postali lastniki tovarn.
- Komunistična partija naj bi se odrekla neposrednemu **vmešavanju v državo** (politiko in gospodarstvo).
- Državna uprava naj bi se **decentralizirala**, pri čemer naj bi več pristojnosti prevzele občine.

Sistem je bil uresničen le deloma

1957 druga petletka v Sloveniji

Začel se je stabilen gospodarski razvoj

... Od pomanjkanja in „trgovin na pult“ do samopostrežnih trgovin...

Ljudski Republika Slovenija		Mesečnica za trgovine in gostinstvo		September		413	417
401	404	407	10 g	10 g	10 g	10 g	10 g
402	405	408	10 g	10 g	10 g	10 g	10 g
403	406	409	10 g	10 g	10 g	10 g	10 g

Oblast je zaradi vsesplošnega pomanjkanja po vojni uvedla:

- sistem racionirane preskrbe,
- prisilni in nato obvezni odkup.

Živilske nakaznice

V 50. letih se je preskrba izboljšala:

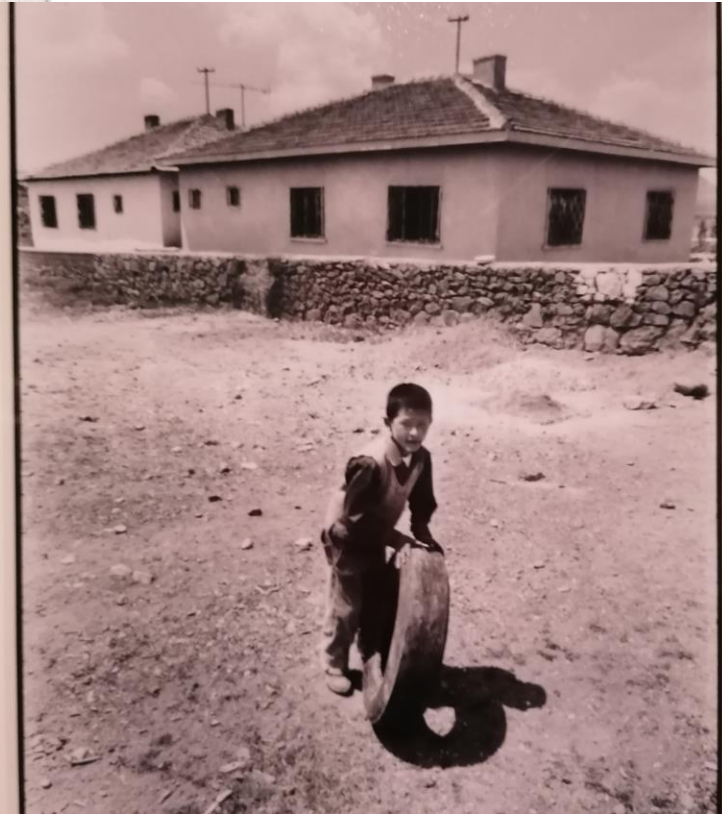
- trgovine so postale bolj zanimive,
- ukinjen je bil obvezni odkup kmetijskih pridelkov.

Z obnovitvijo industrijske proizvodnje se je začela povečevati ponudba industrijskega blaga in prihodki tovarn.

1960

Praznovanje 1. maja, Ljubljana 1960

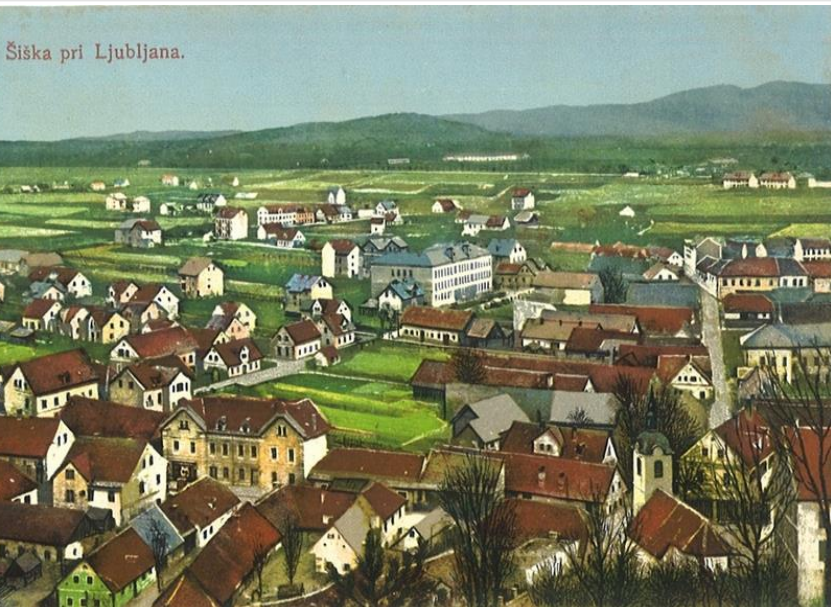
„Zlata 60“ leta 1960-69

- Življenje v Jugoslaviji, Sloveniji se je **izboljšalo** bilo je 20 let po vojni.
- Zgradile so se **tovarne, moderne šole, knjižnice, stanovanjski bloki, zdrav. domovi, ŠD Tivoli, 1961 svet pokal Vitranc, 1964 Kino Šiška, Zlata lisica**
- Ljudje so večinoma verjeli v sistem in Jugoslavijo, vendar je veliko mladih kot zdomci odšlo na delo v Nemčijo. **„Zahod“ nas je že krepko prehiteval.**
- Mladi so po vzoru „zahoda“, ZDA, Fr, VB začeli pripadati mladinskim subkulturam in kritizirati oblast, ki ni dovolila ničesar zahodnega.
- Slovenija si je želela izvoz in odprtje na „zahod“.

Šiška 1964, gradnja blokov, šol, cest, zdr. domov

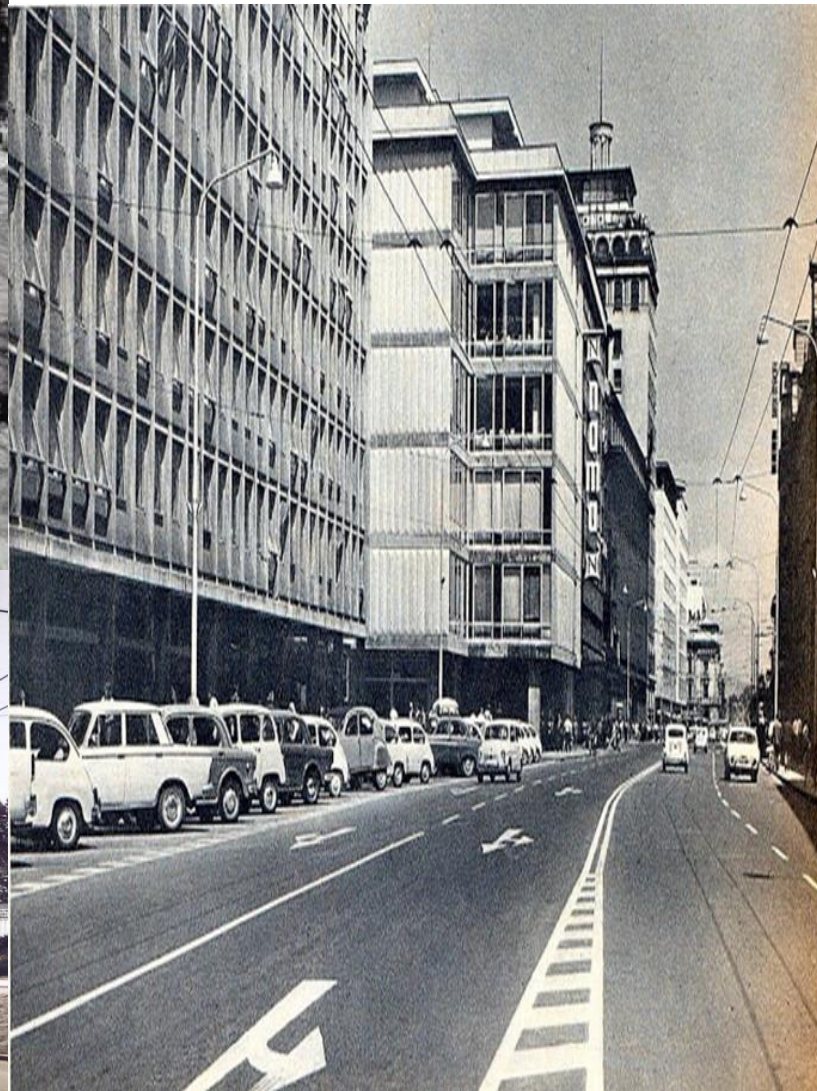
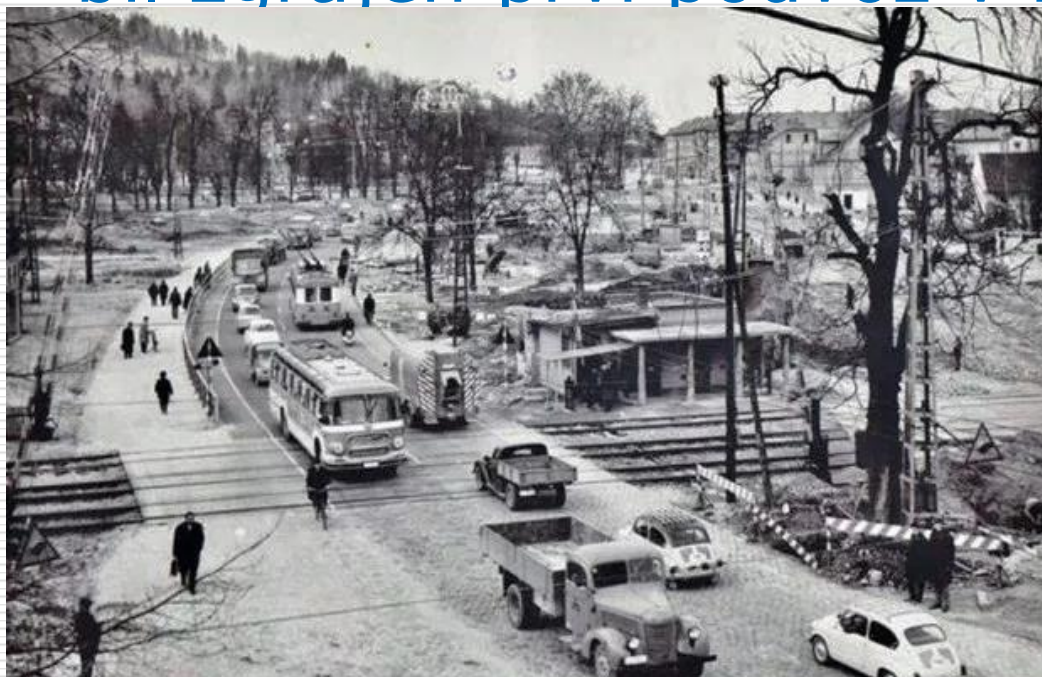

POSLOVNO ZDRUŽENJE GIPOSS :

Stanovanjska soseska SŠ - 6 v Ljubljani, 3284 stanovanj

Celovška cesta pri Tivoliju 1962, preden je bil zgrajen prvi podvoz v Ljubljani. NAMA

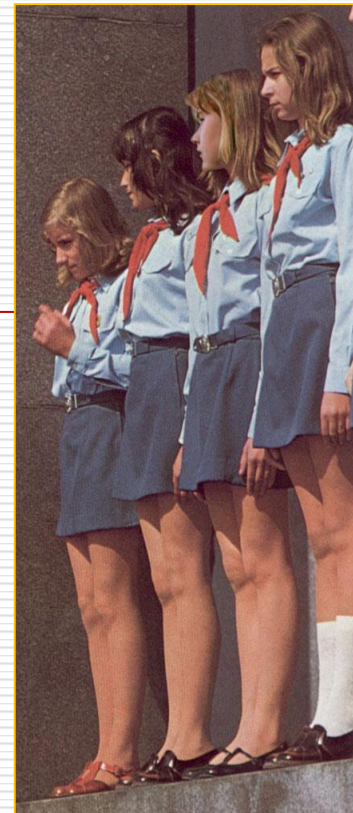
Izgradnja Hale Tivoli- 1963-65, najmodernejši športni objekt v Jugoslaviji, 7000 sedežev.
Izgradnja savskega naselja, 1965, šole ter mladi dobijo stanovanja.

Tivoli, 1965 najmodernejša športna dvorana v Yu. 7000 sedežev. Šport, [Louis Armstrong](#) ....

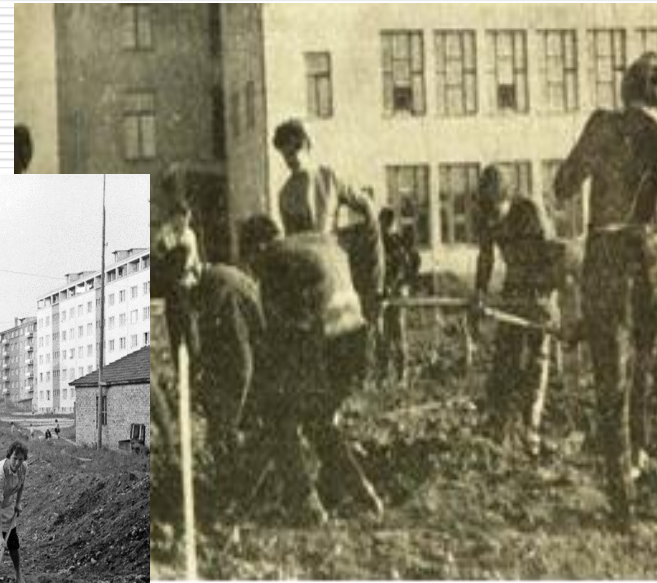

Avstro-ogrsko šole so zamenjale moderne „socialistične“ šole

mesta so se večala, v stari šoli je bilo 1958 1300 učencev. Potrebne so bile nove šole. **1950 so ukilili 7- letko in uvedli 8- letko.**

Ljubljana med 1960 in 70 dobi 14 stavb osnovnih šol vse po načrtih 1 arhitekta Naveršnika

Pionirska zaprisega

□ *Danes, ko postajam pionir,
dajem častno pionirsko besedo:
Da se bom pridno učil in delal,
spoštoval starše in učitelje,
da bom zvest in iskren tovariš,
ki drži svojo obljubo;*

***Da se bom ravnal po zgledu najboljših pionirjev,
da bom spoštoval slavna dejanja partizanov
in napredne ljudi sveta,
ki žele svobodo in mir;***

***Da bom ljubil svojo domovino,
samoupravno Socialistično Jugoslavijo,
njene bratske narode in narodnosti
in gradil življenje, polno sreče in radosti***

SPOROČILA JOSIPA BROZA TITA
JUGOSLOVANSKIM PIONIRJEM

«Mi, dragi otroci, vam zaupamo! Vam bo ostala naša nova Jugoslavija, vi boste nadaljevali delo, ki smo ga mi začeli...»

«Posebej vam nalagam na srce: ohranjajte bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti ter z različnimi aktivnostmi prispevajte k njihovemu nadaljnjemu zblížanju...»

«Naj bodo tudi vaše igre in razvedrilo polni vsebine, vzpodbujajo naj domišljijo in ustvarjalnost, kar je vsekakor obveznost vseh, ki za to skrbijo. Berite čimveč in širite svoje znanje tako v šoli kot tudi zunaj nje. Le tako boste lahko izpolnjevali obveznosti, ki vas čakajo, graditeljev vse boljšega življenja v naši družbi...»

IZKAZNICA
ZVEZE PIONIRJEV JUGOSLAVIJE

Pionir-ka JOSIPAN

Leto in kraj rojstva 1977

CELJE

JE BIL-a SPREJET-a
V ZVEZO PIONIRJEV JUGOSLAVIJE
dne 29. 11. 1984

v pionirskem odredu
DUSANA LAHA
Kraj SENTJUR / CELJU

Zig

Številka izkaznice 85 Predsednik odbora
pionirskega odbora
Petra Laha

Življenje se je po 1960 izboljšalo

Standard prebivalstva je naraščal.

Zdomstvo.

Širil se je obseg zdravstvenih in socialnih storitev. kopalnice

Slovenski gospodarski razvoj se je približal zahodnoevropskemu.

Razvoj gospodarstva v 50. in 60. letih je prinesel izboljšanje življenja v Sloveniji.

Širjenje cestnega omrežja – porast tovornih in osebnih vozil.

Razlike med Slovenijo in ostalimi republikami so se povečale.

V 70. letih se je z dvigom življenjskega standarda razširila tudi potrošniška mrzlica.

Priljubljena je bila zahodna moda.

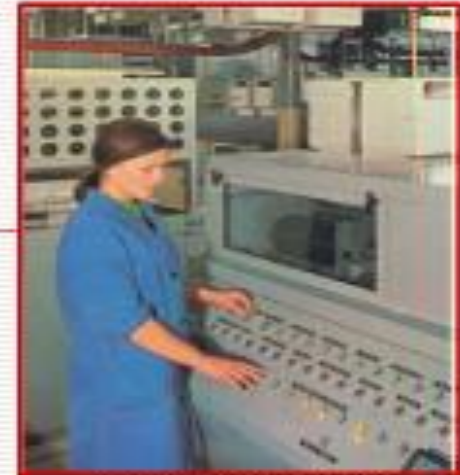
Spreminjajoči se načini življenja v rep. Sloveniji po drugi svetovni vojni

Gradnja stanovanj

Motorizacija

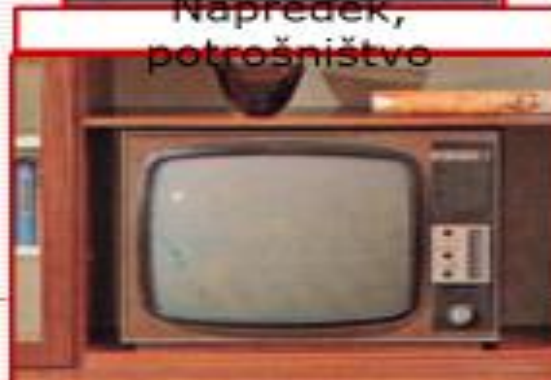
Vloga žensk

Sindikalni turizem

Napredek,
potrošništvo

Moda

TV Nikola Tesla TIP 59-TV, 1959

MUSEJ NOVEJSE ZGODOVINE SLO

Slovenija, najrazvitejša republika

Gospodarska pomoč Slovenije nerazvitim republikam:

- pošiljanje živil in industrijskega blaga,
- posojanje opreme,
- odliv dela slovenskega narodnega dohodka.

Slovenija	13,3
Bosna in Hercegovina	33,7
Črna gora	55,3
Hrvaška	27,5
Makedonija	52,1
Srbija	31,4

Delež proračuna Jugoslavije namenjenega posameznim republikam leta 1962 (v odstotkih)

Posledica - slovensko gospodarstvo je že sredi 60. let začelo izgubljati vodilni položaj, ki ga je imelo ob koncu vojne.

Slovenci med 1963 - 1974

- ❑ Z **novo ustavo** 1963 se je FLRJ preimenovala v SFRJ.
- ❑ 1972 - obračun z "liberalnimi" komunisti, odstranjen Stane Kavčič
- ❑ 1964 in 1968 se **študentje** priključijo valu **demonstracij** v Evropi
Zahteve po demokraciji, svobodi, potrošništvu, turizmu, odprtosti
- ❑ Leta 1965 se je začela (navidezna) **gospodarska reforma**, cilj je bil modernizirati in bolj **tržno** usmeriti jug. Gospodarstvo.
- ❑ **Edvard Kardelj** se je bal in odkrižal partijskih liberalcev.
- ❑ Do 1965 se je v Jugoslaviji kot uradni jezik uveljavila srbohrvaščina, ki je izpodrivala slovenščino.
- ❑ Prvi so se temu uprli v kinematografiji, plakati za filme so tiskali v slovenščini, od leta 1962 pa se je povečalo število filmov s slovenskimi podnapisi.
- ❑ Leta 1969 je bil sprejet nov **zakon o ljudski obrambi**, ki je oborožene sile razdelil na JLA in Teritorialno obrambo, predhodnico SV.

Mladinske kulture in vpliv „zahoda“

irokus

Širile so se podobe zahodne mode, glasbe, idej.

S filmi, televizijo, radiem in knjigami.

Navdušena zlasti mladina.

FILMSKA UMETNOST – zelo popularna v 60. letih, ameriški filmi, kinodvorane ...

Sodelovanje Slovenije s sosednjimi zahodnimi državami je prineslo kulturne vplive zahoda.

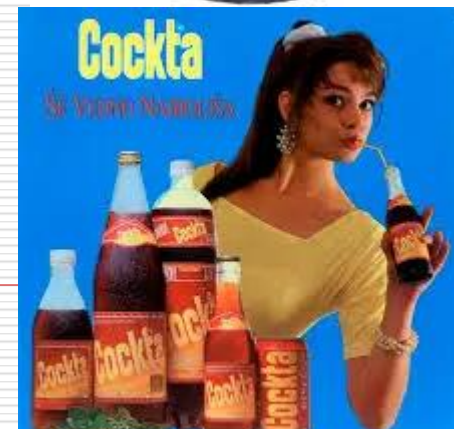
Mladina je kritizirala obstoječi sistem.

GLASBA – jazz, rock`n`roll; Festival slovenske popevke; mlade glasbene skupine; 1968 prvi disko-klub pod Tivolijem, Palma.

ŠTUDENTSKO GIBANJE - v 60. letih z naraščanjem števila študentov.

Nekateri kritiki sistema so bili kaznovani z zapornimi kaznimi.

Mladi in študentske demonstracije 1968 v Lj., mladinske subkulture, rock 'n' roll, razbjali so toge družbene okvirje, pravila, v konfliktu s starši

1970

*Učinki
priseljavanja
v Slovenijo
PO DRUGI
SVETOVNI VOJNI*

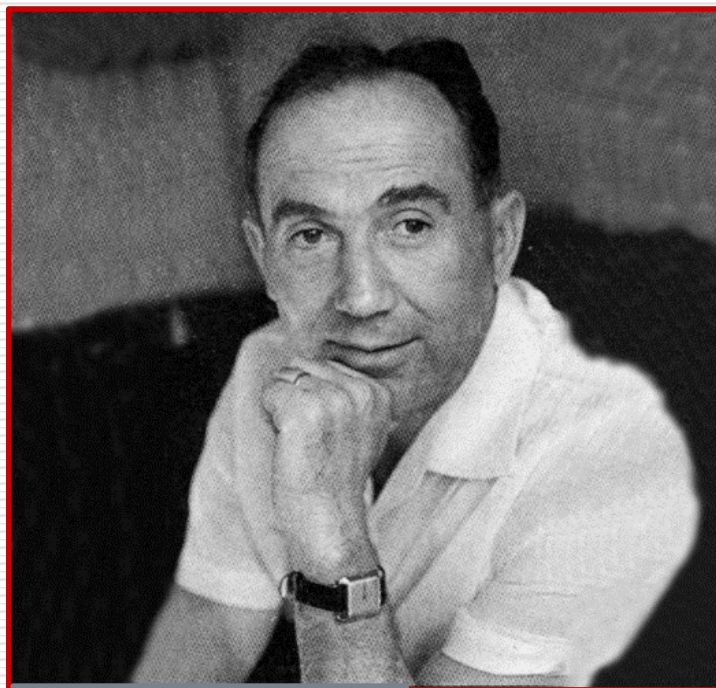
Poraz liberalne struje

Strah jugoslovanske vlade in Tita, da bo "liberalizem" oslabil moč komunistov.

1972 - obračun z "liberalnimi" komunisti.

↓
Odstop Staneta Kavčiča in odstranjevanje somišljenikov.

**„LIBERALISTIČNI“
EKONOMSKI PROGRAM:**

Stane Kavčič

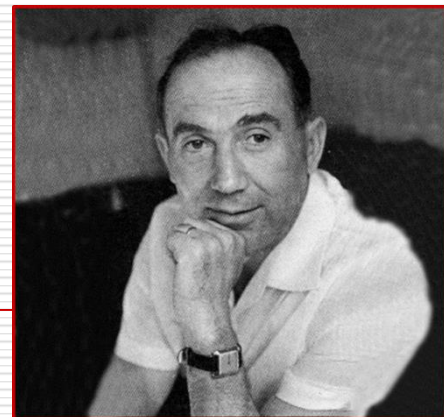
- Podpiral razvoj bančništva, turizma, prometa, storitvenih dejavnosti, inženirstva – zaposlovanje izobražene delovne sile.

- Slovenija naj bi skrbela za ekološka vprašanja.

- Slovensko gospodarstvo bi se razvijalo prostorsko bolj enakomerno in bolj usmerjeno v izvoz.

- Spodbujala naj bi se zasebna lastnina in delničarstvo.

Stane Kavčič, politik ki si je v Jugoslaviji prizadeval za večjo neodvisnost Slovenije

- **Stane Kavčič**, 1967 - 1972 predsednik slovenske vlade v Jugoslaviji. Ideja Samostojne Slovenije
- Zagovornik **liberalne gospodarske** usmeritve in slovenskih interesov v **Jugoslaviji** je bil 1972 prisiljen odstopiti s funkcije predsednika vlade SR Slovenije in se upokojiti. Javno ni smel več nastopati.
- Bil je v času **cestne afere 1970**, ko je Slovenija s svojimi sredstvi hotela graditi prvi avtocestni odsek, pa so v Bg. odločili graditev ceste Bg. -Zg.
- Slovenija je želela zgraditi tudi **letališče na Brniku, Koprsko pristanišče**.
- Kavčič je v času praške pomladi 1968 dosegel pri Titu, da lahko (republike) **Slo. sama nabavi del orožja**, iz tega nastala **TO**, da smo se med osamosvojitveno vojno 1991 borili proti JLA.

Prva slovenska štiripasovna avtocesta **Vrhnika-Postojna** je bila prometu predana decembra 1972 in velja za **prvo avtocesto v Jugoslaviji**.

Obd.	1955	1965	1969	1974	1979	1984	1989
	-	-	-	-	-	-	
	1964	1969	1973	1978	1983	1988	
Poprečne letne stopnje rasti BDP	8,7	5,1	7,6	6,5	1,9	0,4	-0,5

Slovenci med 1974 - 1980

- V Jugoslaviji so menili, da je nacionalno vprašanje z enakopravnostjo narodov rešeno. 1974 ustava.
- **Slovenijo** je motila **centralizirana politika**, da je kot najbolj razvita največ plačevala v **zvezni proračun**,
- izrinjen položaj slovenščine iz državnih ustanov, uradov, vojske, poenoteni predpisi, govor o eni kulturi, jugoslovanski in srbohrvaščini.
- **ZKJ** je še vedno nadzorovala kadrovske politiko na vseh področjih človekovega delovanja. (46% je imelo oš izobrazbo, 5% višjo)
- Jugoslavija se je **1977-80 zelo zadolžila** in se uvrstila med najbolj zadolžene države na svetu.
- **1978 zgrajen CD, prvi slovenski kulturni center.**
- V Slovenijo se je veliko delovne sile priseljevalo z juga.

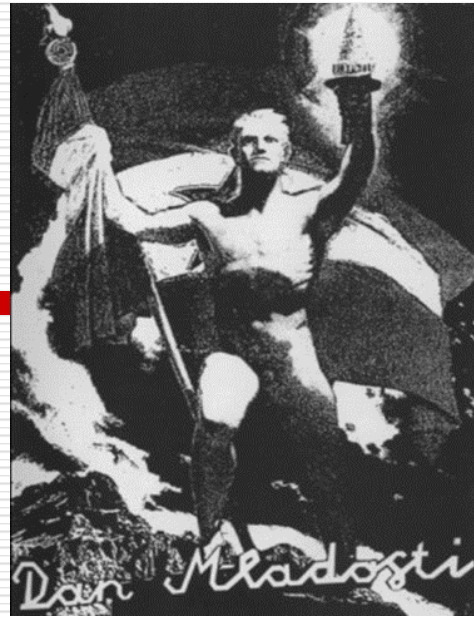
Sreča na vrvici je slovenski mladinski film, ki je bil posnet leta 1977, hkrati pa prvi punk koncert, 1978 zgrajen CD, prvi kulturni center

Zlata 70-ta leta in življenje na kredit, gradnja stanovanj in montažnih hiš, ljudje so še verjeli v Jugoslavijo, a tudi v kvalitetne zahodne izdelke

1980

MAJNIŠKA DEKLARACIJA 1989

Nesporazumi, provokacije in tudi odkrite sovražnosti, ki jih danes doživljajo Slovenci v Jugoslaviji, nas prepričujejo o plemenitosti sedanega zgodovinskega trenutka in nas obvezujejo, da v jasni obliki izrečemo svojo voljo, iz katere sledijo dejanja v prihodnosti.

Podpisniki te listine izjavljamo in sporočamo:

1. da hočemo živeti v suvereni državi slovenskega naroda;
2. kot suverena država bomo samostojno odločili o povezavah z najbližjimi in drugimi narodi v okviru prenovljene Evrope;
3. glede na zgodovinska prizadevanja slovenskega naroda za politično samostojnost je slovenska država utemeljena le na:
  - spoštovanju človekovih pravic in svoboščin,
  - demokraciji ki vključuje politični pluralizem,
  - družbeni ureditvi, ki bo zagotavljala duhovno in gnetno blaginjo v skladu z naravnimi danostmi in v skladu s človeškimi zmoglostmi državljanskih Slovcov in SLOVENOV.

Društvo slovenskih pisateljev, Slovenska demokratska zveza, Slovenska kmečka zveza, Slovensko krščansko socialno Socialdemokratska zveza Slovenije, Univerzitetna komisija ZSMS, Društvo slovenskih skladateljev, 19. maja 1989

Republiška konferenca SZDL, Slovenije je na 3. seji, 27. junija 1989 obravnavala in sprejela naslednje besedilo:

TEMELJNA LISTINA SLOVENIJE 1989

Slovenci, Italijani, Mađtari in drugi državljani Socialistične republike Slovenije, podpisniki te listine, izjavljamo in sporočamo, da:

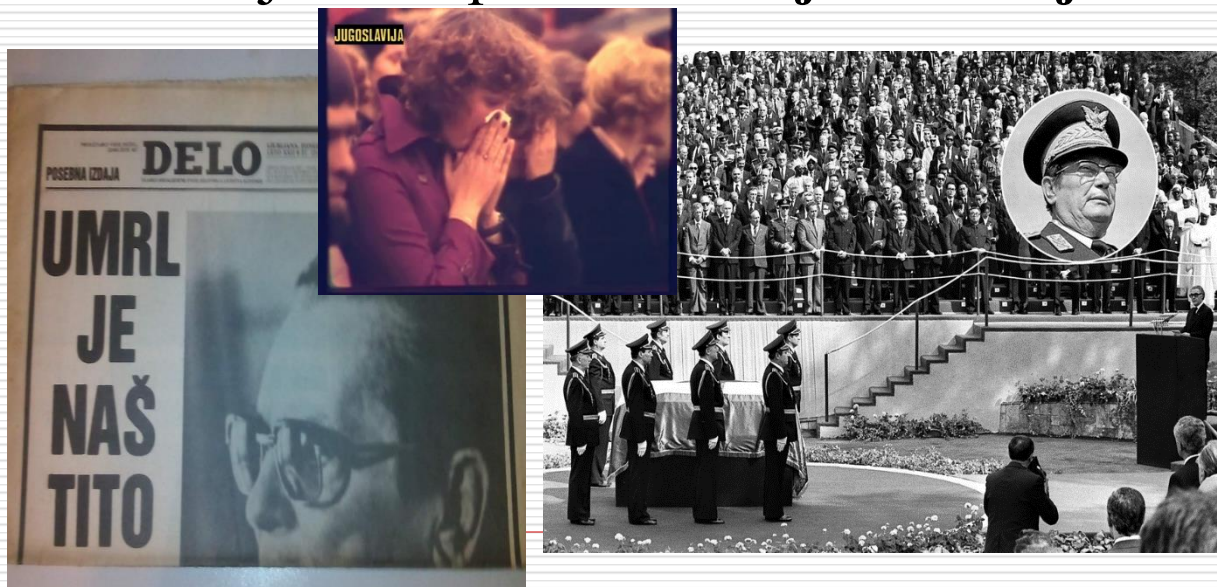
1. Hočemo živeti v demokratični državi suverena slovenskega naroda in vseh državljanov Slovenije, utemeljeni na človeških pravicah in državljanskih svoboščinah. V njej si zagotovimo: vladavino dela, prava in samostojnost civilne družbe; svobodno združevanje in politični pluralizem; demokratične volitve; enakopravnost vseh moških; svobodo vseh oblik z naravnimi omejitvami uravnoteženega gospodarskega razvoja; povezanost z Evropo in s svetom.
2. Živeli bomo samo v taki Jugoslaviji, v kateri bo zagotovljena suverenost ter trajna in neodtujljiva pravica do samoodločbe narodov, enakopravnost vseh narodnosti in manjšin, ki bo spoštovala in varovala realnost vseh, kjer bomo življenjsko pomembne skupne zadeve urejali po načelu soglasja, in samo v takem samoupravnem socializmu, kjer bodo zahteve te listine v celoti upošteevane.
3. Nočemo živeti v takšni državni skupnosti, kjer ni zagotovljeno spoštovanje ustave in zakonov in z tem človeških in narodnostnih pravic, kjer bi bili podvrženi političnemu monopolu ali nacionalni nadvladi, gospodarskemu izkoriščanju ali drugim vsiljenim oblikam političnega, gospodarskega in kulturnega življenja.

S svojimi podpisi se predlagatelji in podpisniki te listine izjavljajo, da bomo varovali pri njenih načelih. Obvezujemo se v Socialistični republiki Slovenije, ki jim je podeljena, kjerimo, da pri ustanovitvi reformah ter pri vsem političnem delovanju v Sloveniji in v SFR Jugoslaviji uveljavljamo to skupno-jugoslovnsko

Ljubljana, 27. junij 1989

TITOVA SMRT – ZAČETEK KONCA TITOVE JUGOSLAVIJE

- Predsednik Jugoslavije Josip Broz-Tito je umrl maja 1980 v Ljubljani. **“Tudi po Titu Tito”**.
- Po smrti sta narode YU še vedno povezovala **šport in jugo-rock**. Na svetovnih prvenstvih v zimskih športih sta si prve medalje 1982 prislužila **Bojan Križaj in Boris Strel**

- Po Titovi smrti so se začele odpirati rane države, ki jo je 35 let vodil en sam človek.
- Leta po smrti so razkrila napake in slabosti, tako na političnem, gospodarskem kot kulturnem področju.
- Država je postopoma padla v **krizo** iz katere se ni nikoli več rešila.
- Celovitost krize se je najprej pokazala na Kosovu leta 1981. **Demonstracije Albancev in zahteve po republiki** so označili za protisocialistične in **nad njih poslali tanke in vojsko**.

Slabosti jugoslovanskega gospodarstva

- ❑ pomanjkanja surovin, energetskih virov in kmetijskih pridelkov
- ❑ devalvacije dinarja,
- ❑ nizka produktivnost, zastarela tehnologija,
- ❑ slaba kakovost izdelkov in s tem manjši izvoz ter zaradi številnih drugih dejavnikov se je Jugoslavija vse **bolj zadolževala in v 80.** zašla v hudo gospodarsko in dolžinsko krizo.

Življenje v SFRJ

- Enostrankarski sistem, vloga ZKJ, velika vloga JLA, (tajna UDBA)
  - Centralistično vodena država iz Beograda. Diktatura.
  - Ponujanje članstva v partiji, (zavrnitev pomenijo sankcije).
  - Kolektivizem, (država je pred posameznikom)
  - Država nadzoruje gospodarstvo, kulturo, šolstvo...
  - Socialistična ureditev, „vsi enaki“, (država delavcev in kmetov)
  - TITO, neuvrščeni 1961, Smrt Tita, 1980, gospodarska in politična kriza, razraščanje nacionalizmov, zlasti srbskega.
  - Visoka inflacija, pomanjkanje dobrin, nekonkurenčnost, zaprtost
  - Želja Slovenije po vključitvi v Evropo, EU, liberalni trg, demokracijo, razviti svet...
-

Mladina je po 1980 postala kritična do SFRJ, služenja vojaškega roka, štafete mladosti...

Prisega

Jaz, (ime in priimek), slovesno obljubljam, da bom branil neodvisnost, ustavni ustroj, neokrnjenost in celovitost SFRJ in da bom čuval in razvijal bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti. Vedno bom dosledno in disciplinirano izvrševal obveze in dolžnosti branilca svoje samoupravne socialistične domovine in se bom boril za njeno svobodo in čast ter ne bom obžaloval, če v tej borbi dam tudi svoje življenje.

Oath

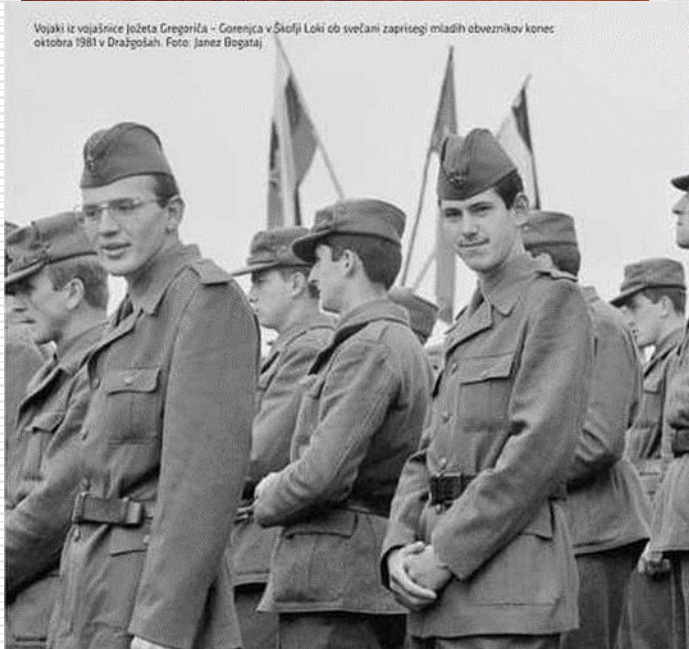

Življenje mladostnika v 80-tih letih

- ni interneta, ni mobitela, Mc Donaldsa, BTC, H&M...kavbojke iz Italije ali Avstrije, Yugo, 101

Vojaki iz vojašnice Jožeta Gregoriča - Gorenjca v Škofji Loki ob svečani zaprisegi mladih obveznikov konec oktobra 1981 v Dražgošah. Foto: Janez Bogataj

Koliko časa moramo delati za posamezen predmet

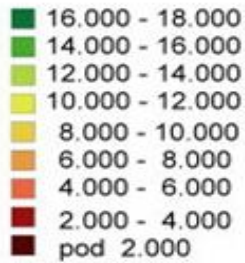
PREDMET	JUGOSLAVIJA	ŠVICA	ITALIJA	FRANCIJA	ZR NEMČ
Liter bencina	39 min.	3 min.	6,6 min.	7,5 min.	2,7 min.
Kilogram jun. mesa	6 ur, 6 min.	1 ura, 40 min.	44 min.	1 ura, 55 min.	1 ura, 50 min.
Kilogram kruha	29 min.	13 min.	10 min.	20,9 min.	11,2 min.
Liter mleka	18,5 min.	5,10 min.	5,10 min.	6,5 min.	4,2 min.
Cigarete (škatl.)	27,5 min.	9 min.	10 min.	8,6 min.	—
Pivo (stekl.)	23 min.	2,5 min.	6 min.	7 min.	3,5 min.
Liter olja	2 uri	10,5 min.	12 min.	14 min.	25,2min.
Kilogram sladkorja	1 ura, 35 min.	3,6 min.	6,5 min.	9,6 min.	7 min.
Kilogram kave	14 ur	51 min.	1 ura, 5 min.	58 min.	36 min.
Dnevnik	18,3 min.	4 min.	—	6,2 min.	2,45 min.
Srajca	12 ur	2 uri, 15 min.	—	4 ure, 35 min.	3 ure, 20 min.
Čevlji	30 ur	8 ur	4 ure	16 ur	8 ur, 30 min.
Plašč	152 ur	45 ur	22 ur	45 ur, 45 min.	19 ur, 35 min.
Pralni stroj	2 mes., 7 dni	12 dni	10 dni	16 dni	15 dni
Barvni televizor	6. mes.	15 dni	17 dni	18 dni	10 dni
Avto	5 let (lada)	5 mes.	8 mes. (tipo)	9 mes. (renault)	6 mes. (golf)

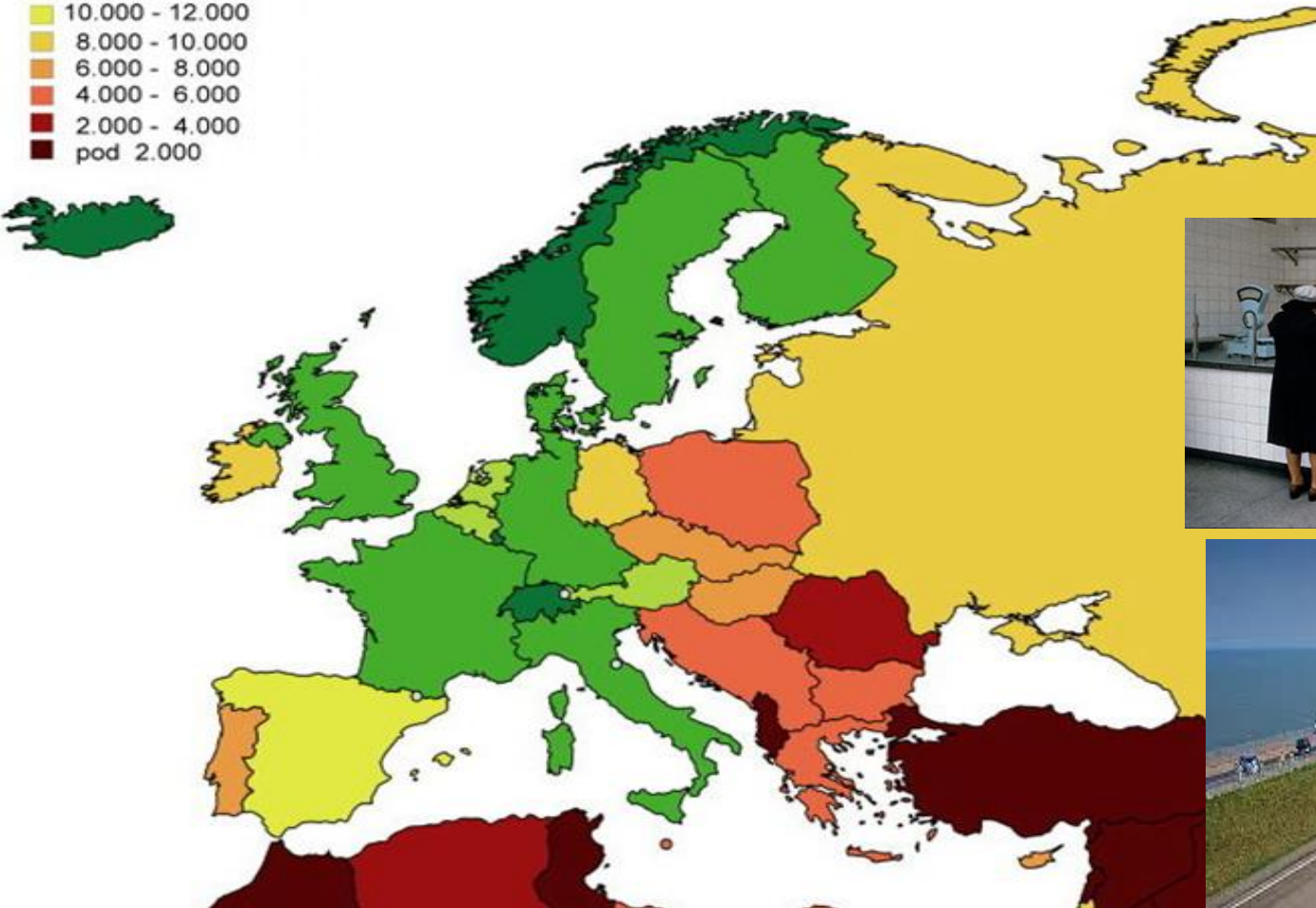
Koliko časa moramo delati za posamezen predmet?

PREDMET	JUGOSLAVIJA	ŠVICA	ITALIJA	FRANCIJA	ZR NEMČIJA
Liter bencina	39 min.	3 min.	6,6 min.	7,5 min.	2,7 min.
Kilogram jun. mesa	6 ur, 6 min.	1 ura, 40 min.	44 min.	1 ura, 55 min.	1 ura, 50 min.
Kilogram kruha	29 min.	13 min.	10 min.	20,9 min.	11,2 min.
Liter mleka	18,5 min.	5,10 min.	5,10 min.	6,5 min.	4,2 min.
Cigarete (škatl.)	27,5 min.	9 min.	10 min.	8,6 min.	—
Pivo (stekl.)	23 min.	2,5 min.	6 min.	7 min.	3,5 min.
Liter olja	2 uri	10,5 min.	12 min.	14 min.	25,2min.
Kilogram sladkorja	1 ura, 35 min.	3,6 min.	6,5 min.	9,6 min.	7 min.
Kilogram kave	14 ur	51 min.	1 ura, 5 min.	58 min.	36 min.
Dnevnik	18,3 min.	4 min.	—	6,2 min.	2,45 min.
Srajca	12 ur	2 uri, 15 min.	—	4 ure, 35 min.	3 ure, 20 min.
Čevlji	30 ur	8 ur	4 ure	16 ur	8 ur, 30 min.
Plašč	152 ur	45 ur	22 ur	45 ur, 45 min.	19 ur, 35 min.
Pralni stroj	2 mes., 7 dni	12 dni	10 dni	16 dni	15 dni
Barvni televizor	6. mes.	15 dni	17 dni	18 dni	10 dni
Avto	5 let (lada)	5 mes.	8 mes. (tipo)	9 mes. (renault)	6 mes. (golf)

Tehnološka premoč zahoda

BDP na prebivalca leta 1990
(v USD)

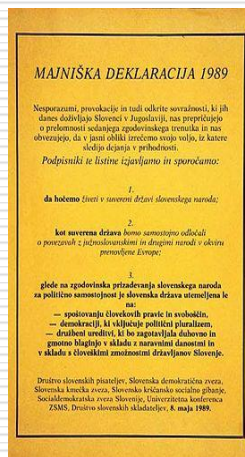

Gospodarska, družbena in politična kriza ter zadolženost Yu v osemdesetih- 1980

- Yu se je od 1977-80 zadolžila več, kot prej v 30 letih in pristala med najbolj zadolženimi državami sveta, inflacija 45% ni bencina, brezposelnost, redukcije elektrike, par nepar avtomobil Komunistično vodstvo ni bilo sposobno rešiti krize.

„Prazen prostor“ so zapolnili s političnimi vprašanji, žal nacionalizmi. V vzhodni Evropi se je komunistični sistem rušil, 1989, Srbska politika pa ga je branila. Uporabila je JLA, Yu vojsko za lastne interese.

- Slovenija, konfederacija
- Strpnost do kritike
- 1987 57 št. Nove revije
- 1988 Afera JBTZ
- 1989 Majniška deklaracija
- 1990 izstop iz ZKJ, prve večstrankarske volitve
- 1991 vojna za osamosvojitvev

- Srbija, federacija
- Trda roka do kritike
- Težave na Kosovem,
- JLA kot branilec YU.
- Ohranitev Yu in velikosrbski načrti
- 1991 začetek vojne v Yu, etnično čiščenje

Leta 1987 je Nova revija izdala 57. številko z naslovom: **Prispevki za slovenski nacionalni program** in predstavila razmišljanja o politični in družbeni krizi v Jugoslaviji ter o položaju slovenskega naroda v njej.

ZAHTEVE po spremembi ustave, odpravi monopola komunistične stranke in zatiranja demokratizacije družbe.

**„PROCES PROTI
„ČETVERICI“ maj
1988 in SLOVENSKA
POMLAD**

PLAKATNA AFERA, kult osebnosti Tita primerja z nacističnim kultom

PROTESTI

Različna videnja preoblikovanja Jugoslavije in odhod iz Jugoslavije

**YU Ponujeno članstvo 1986 v EU.
(EU zahteva uvedbo demokracije,
večstrankarski sistem, YU vodstvo odkloni)**

**Slo in Hrv predl.
asimetrično
federacijo, člov.
pravice, samoodločbo
BiH in Mak federacijo
Srb in ČG =
centralizem in Velika
Srbija. JLA-7 rep.**

**1986, ZKS, Milan
Kučan, sestavili so
nacionalni program in
postali odločni in
jasni o samostojnosti
Slovenije, kot
večstrankarske
države, Yu-kritike,
izdaja**

Foto: Bobo

**ZKS so 1990 v
Beogradu zaradi
(pre)glasovanj
zapustili ZKJ.**

**1990 v Slo prve
povojne demokratične
večstr. volitve, s 55%
zmagal DEMOS, ki je
zahteval suverenost
Slo., težka naloga.
predsednik parlamenta
je postal dr. France
Bučar. Prvi predsednik
RS pa Milan Kučan.**

**slovenska oblast do
intelektualcev tolerantna,
začelo so je široko odpiranje
tabujev, lezbična in gayevska
sekcija, ekološka gibanja, JE
Krško?,**

Odločitve za samostojno državo, 1986

Zaradi majhnosti Slo. so bile **šibke tudi njene elite**, (mednarodni politiki), kar se je hitro pokazalo na vseh področjih

Nezmožnost Jugoslavije, da se demokratizira, huda gospodarska krizo, **neučinkovit ekonomski in politični sistem**, prevlada vojske

EGS sodeluje, standard zahodnih držav je visok. zbledi strah pred Nem., Ita.

Slovenska osamosvojitvev je bila dosežena po političnih sporih s federacijo in na koncu z uspešnim oboroženim uporom v **desetdnevni vojni**

Velike sile in ES razpadu Jugoslavije in osamosvojitvi Slovenije niso bile naklonjene, boj za mednarodno priznanje je bil trd, negotov, odvisen od mednarodnih okoliščin, 1992 priznani.

Slovenska država je nastala v času, ko so bile naloge klasične nacionalne države že presežene v EU

Osamosvajanje Slovenije

- ❑ **Plebiscit, 23.12.1990**, 88% za samostojno Slovenijo. Vladi Lojzeta Petrleta je bilo naloženo, da v pol leta pripravi osamosvojitveno zakonodajo. **Danes je 26. 12. Dan samostojnosti in enotnosti.**
- ❑ ES in ZDA podpirali ohranitev YU, še sept. 1991 v Haagu
- ❑ V Slo. pomladi potekale priprave za osamosvojitve, TO
- ❑ 25. 6. razglasitev neodvisnosti, **Dan državnosti.**
- ❑ 10 dnevna vojna, posredovala ES! (?)
- ❑ Vojna na Hrv. (91-95), BIH (92-95)
- ❑ Šele januarja 1992 mednarodno priznanje RS.
- ❑ Posredovala je **Evropska skupnost** in 7.7. se je pričela konferenca na Brionih, takojšnje premirje, umik vojske v vojašnice in 3 mesečni pogovori o prihodnosti Yu. (zamrznitvi Slo. osamosvojitve).

Slovenska osamosvojitvena vojna ali vojna za Slovenijo, **desetdnevna vojna, 27.6.-6.6. 1991**

- je bila vojna, s katero je Republika Slovenija odbila napad SFRJ, s tem pa dosegla svojo neodvisnost od SFRJ.
- To je bil prvi vojni spopad v Evropi po drugi svetovni vojni. Evropa je bila šokirana.

Ali so za osamosvojitve potrebne smrtne žrtve?

To je bil prvi vojni spopad v [Evropi](#) po [drugi svetovni vojni](#).

Napadla nas je lastna jugoslovanska vojska, 76 mrtvih

Teritorialna obramba (16.000), policija (4.848)	Jugoslovanska ljudska armada (35.200)
Žrtve	
19 mrtvih, Slovencev 182 ranjenih	45 mrtvih JLA, 146 ranjenih, 4.693 zajetih

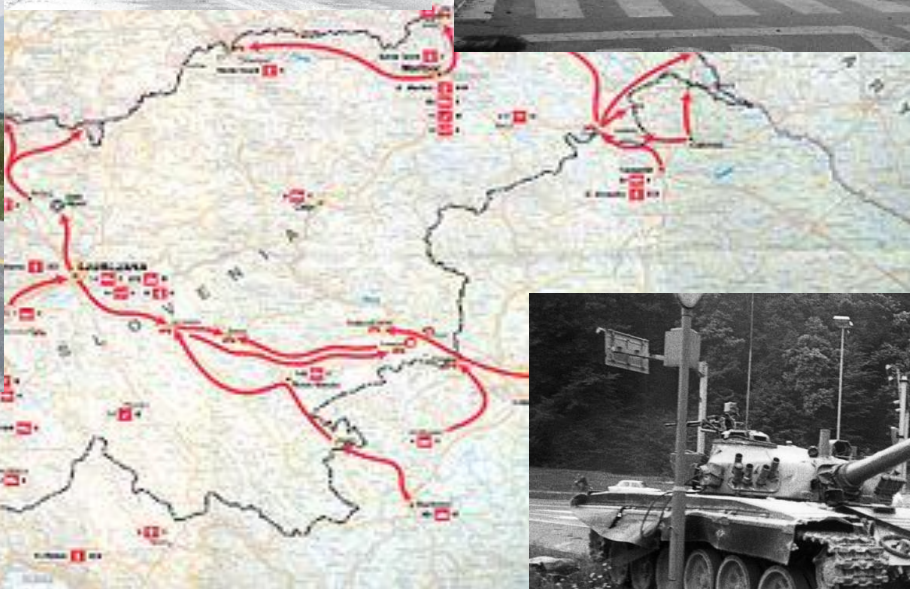
12 tujcev mrtvih

Enote TO so zajele 4693 pripadnikov JLA in 252 pripadnikov zvezne milice,

JLA pa je imela v desetdnevnem spopadu uničenih ali poškodovanih 31 tankov, 22 oklepni transporterjev, 172 transportnih vozil in 6 helikopterjev. V 3 mesecih je morala oditi iz Slovenije

Osamosvojitvena vojna in potek večjih operacij med vojno, 27.6.- 6.7. 1991

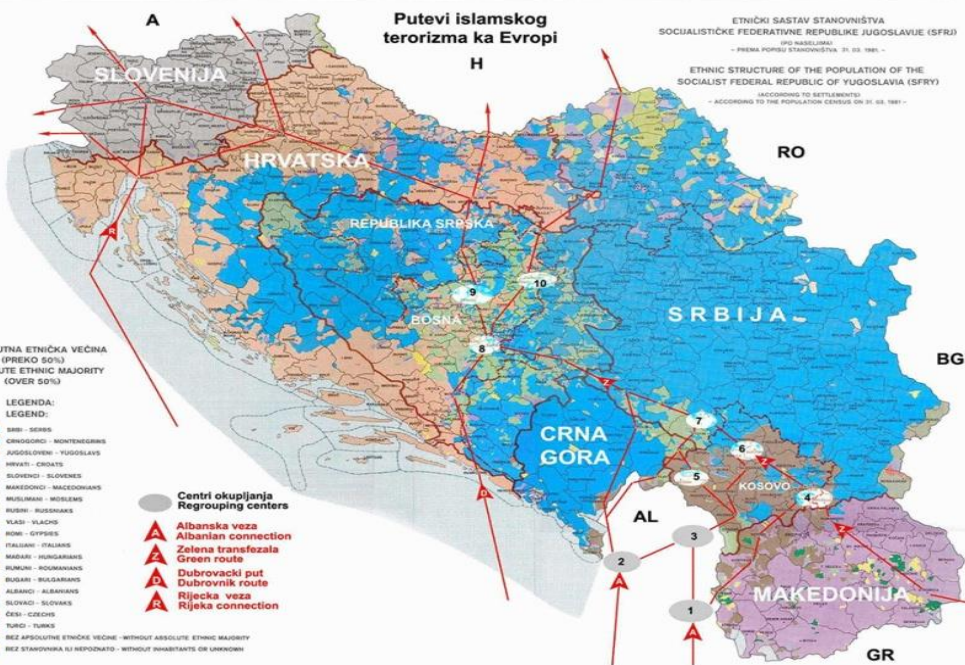

Celovška v desetdnevni vojni, barikade...

Ko je samostojnost razglasila Slo. jo je tudi Hrvaška. Med Srbi na Hrvaškem je zavladal strah, (ustaštvo, simboli, odpuščanje srbskih policistov....) Vojna.

Prebivalci Vojne krajine (krajišniki, uskoki) so bili **pogodbeni najemniški vojaki**, ki so imeli poleg vojaških tudi "policijske", gasilske in sanitarne naloge. Cesar Ferdinand jim je za opravljanje vojaške službe, leta 1535, podelil osebno svobodo, zemljo ter svobodo veroizpovedi. Krajišniki so tako branili svojo zemljo, istočasno pa zadrževali turške prodore.

- ❑ Srbi 31%
- ❑ Bošnjaki 43%
- ❑ Hrvati 17%

Vojne v nekdanji Jugoslaviji

- Večnacionalna struktura je dajala možnost demagogom, Slobodanu Miloševiću, Franju Tudmanu...
- **Srbi** so si ob podpori JA vztrajali pri ohranitvi YU.
- Zaradi različnih pogledov je YU razpadla na Slo, Hrv, BIH, Mak ter Srb in ČG=ZRJ.
- Po razglasitvi neodvisnosti **Slovenije** je JA 1991 napadla Slovenijo.
- Isti dan neodvisnost razglasila **HR**, JLA je stopila na stran 12 % Srbov na HR in zasedla 30 % Hr.
- Zapleteno je bilo v **Bosni**, ko so Hrvati in Bošnjaki marca 1992 razglasili neodvisnost Bosne, Srbi so novi državi napovedali vojno.

Vojna na Hrvaškem 1992-95, Knin, Vukovar

mesto ob HR- SRB meji, ki je po hudih bojih padel 1991 v roke Srbom, 30.000 vojakov JLA proti 3.000 hrvaških vojakov, 8000 tisoč granat dnevno na Vukovar, nekaj 100 ujetnikov pobili.

Po tem dogodku si Srbi v mednarodni skupnosti niso več oprali imena. 1995 vojaška akcija Oluja, nevihta, hrvaško vojsko oboroži tudi NATO, izgon Srbov.

- ❑ Vukovar 1991 - Europe's Hiroshima - Exclusive Video
- ❑ **14.000 mrtvih**
- ❑ **37.000 ranjenih**
- ❑ **196.000 razseljenih**

Vojna v Bosni in priznanje Bosne

Bosna je ponovno postala poligon za reševanje Srbsko Hrvaškega vprašanja

Srbi so pričeli ustanavljati **Republiko Srbsko**, Sarajevo stisnili v obroč in ga obstreljevali 2 leti. 1995 Srebrenica Etnično čiščenje

1993 se je vojna razplamtela med **Bošnjaki** in **Hrvati**, v **Hercegovini**, Mostar.

1995 protiofenziva Hrvaške vojske, sankcije NATA proti Srbiji **1999 napad na Beograd.**

1995 so v Daytonu ZDA Slobodan Milošević, Franjo Tudman in Alija Izetbegović sklenili sporazum, na **federacijo Bošnjakov in Hrvatov** 51% in **republiko Srbsko**, 49%.

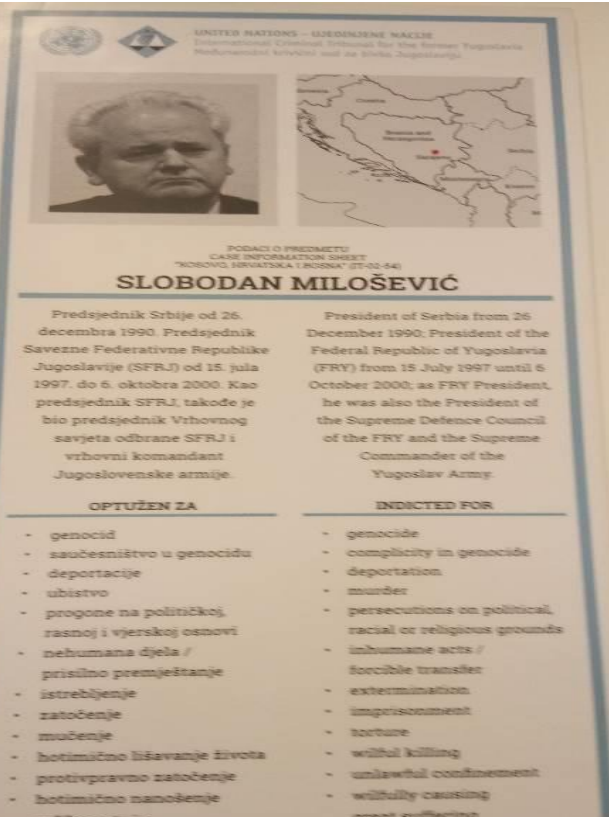
140.000 mrtvih.
Več 1000 pogrešanih
1,5 mio. beguncev.

Slobodan Milošević Srbija

1941- 2006 Haag

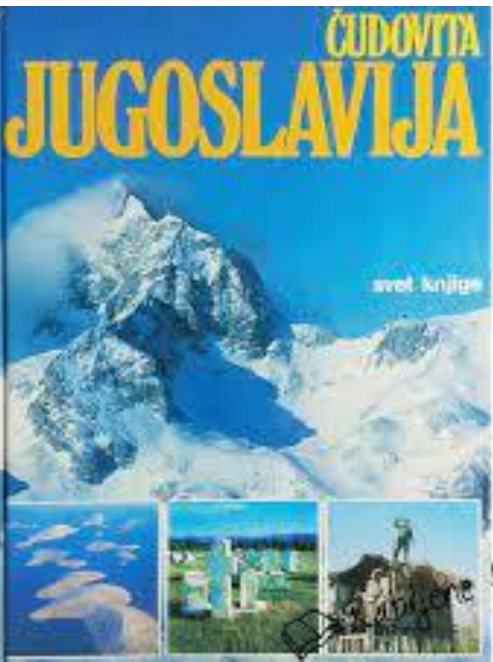
- ❑ Slobodan Milošević, predsednik Srbije od 26.12.1990 – 1997.
- ❑ **1998 Kosovo, 1999 NATO bombardira Beograda.**
- ❑ **2000 je Milošević na volitvah poražen predan v Haag, zaradi genocida in vojnih pobojev.**
- ❑ V Haagu obtožen:
  - ❑ - genocida v Bosni
  - ❑ - deportacije
  - ❑ - umori
  - ❑ -pregon na osnovi verski osnovi
  - ❑ - prisilno preseljevanje
  - ❑ - iztrebljanje
  - ❑ - mučenje
- ❑ - uničevanje in odvzemanje
- ❑ - zločina proti človeštvu na Kosovu

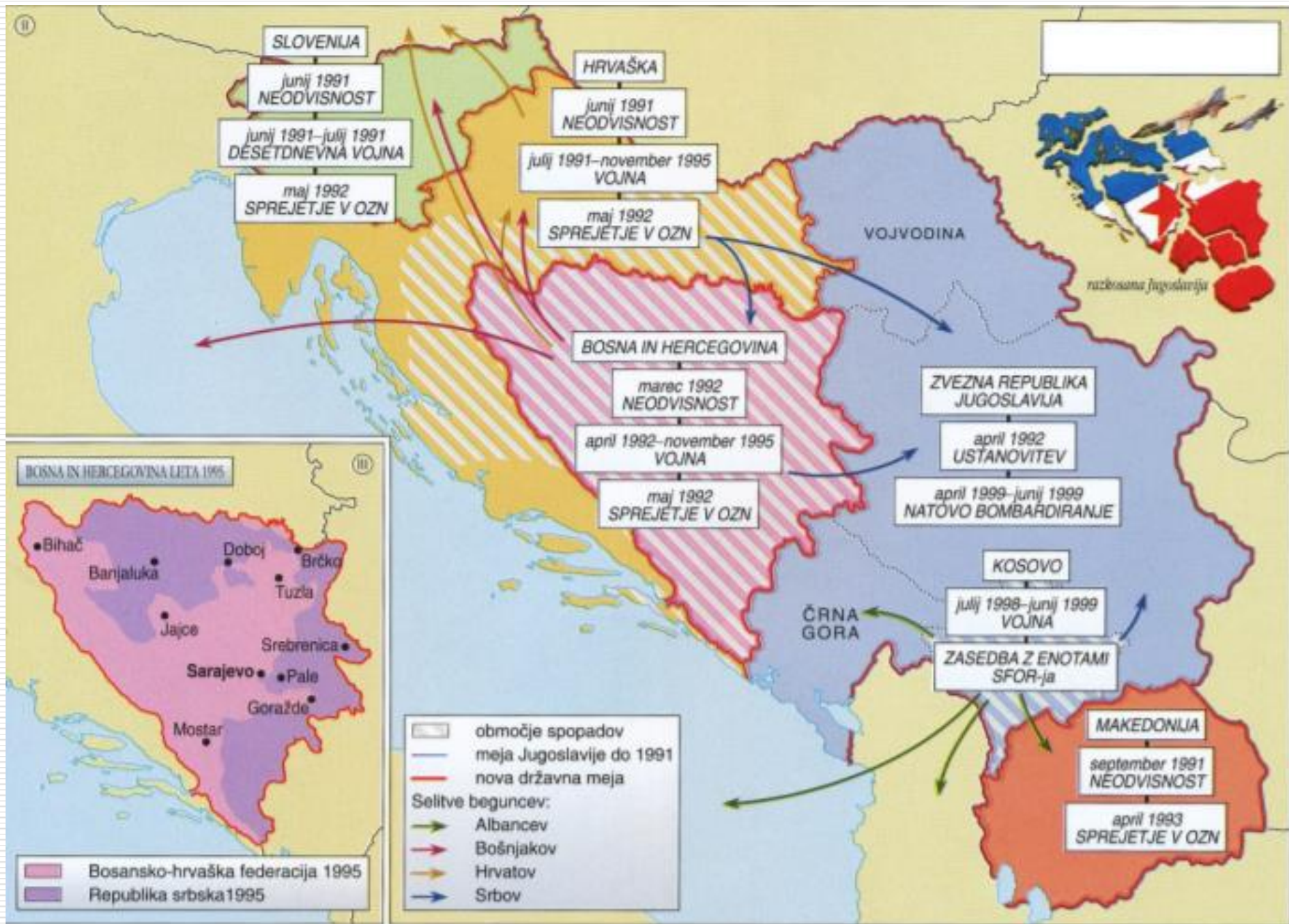

Vojna na Kosovem in v Srbiji 1999

- ❑ 1998 - Na [Kosovu](#) pride do spopadov med Srbi in Albanci. 200.000 Albancev zapusti Kosovo.
- ❑ 1999 pokol v Račak-u, - NATO začne vojaško operacijo proti Srbom na Kosovu z bombardiranjem strateških ciljev na Kosovu, v Srbiji in Črni gori, pri čemer umirajo tudi nedolžni civilisti, bomb Beograda,
- ❑ 2000 - Slobodan Milošević izgubi na predsedniških volitvah.
- ❑ 2002 - [Slobodana Miloševića](#) aretirajo in ga izročijo [Haaškemu sodišču](#)
- ❑ 2008 - Srbske oblasti aretirajo [Radovana Karadžića](#)
- ❑ 2011 - Srbske oblasti aretirajo [Ratka Mladića](#)

kviz

- <https://create.kahoot.it/details/ce18e6ba-bd60-4a3e-9432-c51be11bb621>
  - <https://youtu.be/PyySAqhwpLI>
-

Slovenija po osamosvojitvi in gospodarski razvoj

1991. leta uvedba lastne valute – TOLAR.
Prelomen dogodek za slovensko gospodarstvo – do 2007 (16 let).

Po osamosvojitvi so propadla mnoga industrijska podjetja. **1993** je gospodarska kriza dosegla dno, na to rast do **2007**

Od leta **2008** se Slovenija ponovno sooča z gospodarsko krizo.

Uvedba EURA leta **2007** – spodbudila je trgovinsko menjavo, trgovski centri.

1991 prvi IP internet
1993 prvi strežnik
1996 6,5% Slo internet.
Mobitel, 1 kg
2006 Jankovič zapre center Lj. za promet.

V 90. letih -
DENACIONALI ZACIJA

Mednarodno priznanje demokratične Slovenije in povezovanje R. Slovenije

Vključevanje Slovenije v različne evropske in mednarodne povezave.
1991 Mirovni I.

1992 OZN

1993 Svet Evrope

2004 EU

2004 NATO

2010 OECD

Po osamosvojitvi je sledilo prizadevanja za **MEDNARODNO PRIZNANJE ...**

Na fotografiji predsednik Milan Kučan in minister za zunanje zadeve Dimitrij Rupel v New Yorku leta 1992 ob sprejemu Slovenije v organizacijo OZN.

... Nemčija, Vatikan, države članice EU ...

E moji drugovi Jugosloveni. Da ste bili pametni sada bi Evropa čekala da uđe u YU a ne da vi čekate za EU!

Mejna vprašanja ... Piranski zaliv

...

PONOVIMO

---

1. Pojasni, kaj je bilo značilno za gospodarski razvoj Slovenije po osamosvojitvi.
2. Opiši organiziranost slovenske države.
3. V katere mednarodne organizacije je vključena Slovenija?
4. **Katerega izmed dosežkov Slovenije po osamosvojitvi bi označil/a kot najpomembnejšega? Svoj izbor utemelji.**

- Skrivni načrti Radovana Karadžiča
□ <https://4d.rtvlo.si/arhiv/mmc-novice/174395394>
  - Titova mesta <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dokumentarni-filmi-in-oddaje-kulturno-umetniški-program/174512276>
  - Skrivni načrti R. K.
□ <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dokumentarni-filmi-in-oddaje-informativni-program/174395576>
-

30 let samostojnosti in tranzicija

Do 2004 smo zelo napredovali in bili med 10 na novo vključenimi državami v EU med boljšimi, na svetu smo se uvrstili med prvih 34 držav, prvi za €. Danes med najslabšimi. Prehiteva nas Češka, Slovaška

Okoli 2008 smo začeli zaostajati in večina držav, Češka, so nas prehitele. Zapravili smo prednosti in prepoceni prodajali svoje premoženje.

30 let, popeterili smo dohodke, povprečna bruto plača, je iz 200 € 1/10 nemške plače prišla 1/2 nemške plače na 2000 €.

1/3 podjetij državna last,
1/3 zasebna,
1/3 tuja

Ne znamo ceniti svojega kapitala, privatizacija, firme so bile v Yu. od ljudi, privatizacija je ljudem firme vzela, lastnega kapitala pa ni. Tajkuni, nimamo lastnih multinacionalk. Ni strateških lastnikov kapitala.

1991 smo bili v šoli 11, danes 14 let. Smo bolj izobraženi, 95 % Slovencev živi v svojih stanovanjih.

Življenje v samostojni RS in samokritičnost

Smo med ekološko srednje r., alternativni viri pa le **2 %**, opustiti moramo premog, nizko stopnjo kriminala, življenje v njej je udobno in kakovostno, **brezplačen študij**

Tranzicija »po slovensko«, v **kapitalizem**, ki se je dolgo kazala kot »zgodba o uspehu«, danes kaže temno podobo. **Razslojenost, tajkuni, revščina, prazna pokojninska blagajna**

Majhne občine, od katerih le redke zmorejo razvojni zagon. **Obsedenost z lastnino, hiše..**

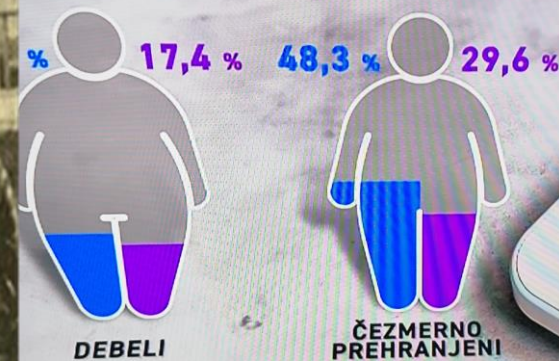
Skupnost in enakost je zamenjal **skrajni individualizem**, glavni merili uspeha sta politična moč in bogastvo, sredstva niso pomembna. Največ težav povzročamo Slovenci sami sebi.

Slovenci smo v povprečju precej **konservativni, zaprti**, globalizacija, počasi prihaja, mednarodni turizem, umetnost. **Športni uspehi**

24.000 izbrisanih, Vozni park se je od 1991 podeseteril in posodobil, **miselnost je ostala ista.**

EHHRANJENOST V SLOVENIJI

Vir: raziskava Z Zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI) 2020